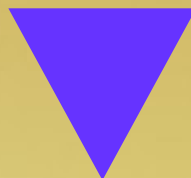

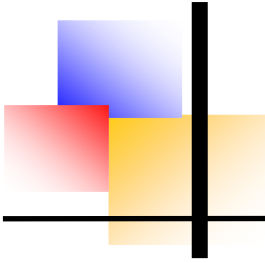
.....
.....
ВІСНИК

**НАВЧАЛЬНО-
МЕТОДИЧНОГО
ЦЕНТРУ
ПРОФЕСІЙНО-
ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В
ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

***ІНФОРМАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНИЙ
ЗБІРНИК***

***№ 1
2013***

На сторінках Вісника навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області друкуються нормативні, розпорядчі та інструктивні матеріали; методичні розробки і рекомендації, статті, присвячені актуальним питанням системи професійно-технічної освіти Одеської області; педагогічний досвід працівників професійно-технічних навчальних закладів Одеської області.

За достовірність фактів, цитат, власних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Інформаційно-методичний збірник призначений для керівників, методистів, педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів.

Вісник навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Одеській області розглянуто і схвалено на засіданні навчально-методичної ради НМЦ ПТО в Одеській області

Відповідальний за випуск:

Богданович Г.О., зав. кабінетом методики менеджменту в ПТО.

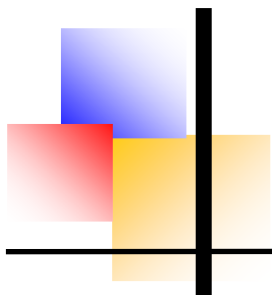
Наші реквізити:

**Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти
в Одеській області**

65045, м. Одеса, вул. Новосельського, 86

**Тел/факс 715-04-88,
Тел: 715-04-75; 726-52-34**

www.nmc.od.ua

ЗМІСТ

Розділ I Хроніка подій

<i>Конкурс-практикум "Власна справа" серед учнів ПТНЗ Одеської області у 2012-2013 навчальному році</i>	<i>4</i>
---	----------

Розділ II Методичні розробки і рекомендації

<i>Максименко Любов Валеріївна (Іллічівський морський коледж Одеського національного морського університету) – "Мова – важливий засіб професійної підготовки"</i>	<i>8</i>
<i>Тупік Світлана Петрівна (Котовський професійний ліцей) – "Методика й організація уроків української мови та літератури за технологією розвитку критичного мислення"</i>	<i>11</i>
<i>Друзякіна Олена Валеріївна (Іллічівський морський коледж Одеського національного морського університету) – "Пісне моя, пісне, втішнице й надіє..." (Життя і творчість Юрія Миколайовича Штельмаха (урок-концерт))</i>	<i>18</i>
<i>Гнатюк Галина Вікторівна (Одеський професійний ліцей морського транспорту) – "Підготовка викладача технічних дисциплін до уроку та особливості проведення уроку спецдисциплін"</i>	<i>33</i>
<i>Давидов Анатолій Петрович, Сахаров Михайло Георгійович (Одеське вище професійне училище автомобільного транспорту) – "Методичний посібник з курсу "Правила дорожнього руху" (розділ "Дорожня розмітка")</i>	<i>40</i>
<i>Друзякіна Олена Валеріївна, Бубнова Олександра Іванівна (Іллічівський морський коледж Одеського національного морського університету) – "Права людини – твої права" (бінарний урок)</i>	<i>49</i>

Конкурс-практикум "Власна справа" серед учнів ПТНЗ Одеської області у 2012-2013 навчальному році

Згідно з Законом "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" для активізації психологічної мотивації молоді до започаткування власної справи у 2012-2013 н. р. Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в Одеській області проініційовано та **вперше** проведено конкурс-практикум "Власна справа" серед учнів ПТНЗ області.

Метою конкурсу є підвищення рівня поінформованості молоді щодо особливостей відкриття власної справи, стимулювання підприємницьких ініціатив молоді щодо обрання напрямку бізнесової діяльності, їх реалізації, виходячи з власних уподобань та прагнень, створення умов для професійної орієнтації та професійного навчання, активізації бізнес-мислення, визначення схильностей учнівської молоді до підприємницької діяльності, економічної підготовленості до життя в суспільстві.

У квітні 2012р. відбулось засідання творчої групи, на якому окреслені мета та завдання конкурсу-практикуму "Власна справа", визначена значимість даного заходу для майбутньої професійної діяльності випускника ПТНЗ, вибору його життєвої позиції, визначений основний зміст проведення конкурсу-практикуму. Було вирішено, що учні повинні розробити і представити свою бізнес-ідею створення будь-якого підприємства (виробництва чи сфери послуг) та обґрунтувати її.

Конкурс-практикум "Власна справа" проводився у три етапи:

I – внутрішній – ПТНЗ провели у грудні 2012 року; від кожного ПТНЗ, який приймав участь у конкурсі, на II-ий етап був висунутий 1 (один) учень або 1 (один) творчий колектив, переможець I-го етапу;

II – відбірковий – відбувся на базі НМЦ ПТО в Одеській області 07 лютого 2013 року. На II-й етап конкурсу свої матеріали надали представники 23 навчальних закладів. Журі було відібрано 10 (десять) кращих бізнес-ідей учнів для участі в III-му етапі;

У "десятку" ввійшли:

№ з/п	ПІБ конкурсанта, навчальний заклад
1	Щуренко Є С. – Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури.
2	Бондар О.С., Полешук Х.В., Шумська О.О. – Одеський професійний ліцей технологій та дизайну ДЗ "ПНПУ імені К.Д.Ушинського".
3	Терещенко С. С. – Ізмаїльське вище професійне училище КДАВТ імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.
4	Петрова А. Г. - Іллічівський професійний судноремонтний ліцей.
5	Іванова К.С., Мельниченко В.М., Максимчук В.В. – Одеський центр професійно-технічної освіти.
6	Квасюк А. С. – Савранське професійно-технічне аграрне училище.
7	Жарук В. О. - Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу.
8	Феохарі Е.Б. – Одеське вище професійне училище сфери послуг "НУ ОЮА".
9	Тома І. І. – Старокозацький професійний аграрний ліцей.
10	Шумков М.І. – Одеське вище професійне училище торгівлі і технологій харчування

III – фінальний – відбувся також на базі НМЦ ПТО в Одеській області 28 лютого 2013 року; учні провели презентацію бізнес-ідей у форматі Power Point, представили свою продукцію (послуги).

За результатами III етапу конкурсу:

I місце зайняв творчий колектив учнів (Бондар О. С., Полещук Х. В., Шумська О. О.) - *Одеський професійний ліцей технологій та дизайну ПНПУ імені К. Д. Ушинського*; бізнес-ідея створення салону-студії дизайну швейних виробів;

II місце поділили учні: Феохарі Е. Б. – *Одеське вище професійне училище сфери послуг НУ "ОЮА"*; бізнес-ідея створення магазину-ательє швейних виробів;

Жарук В. О. - *Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу*; бізнес-ідея створення закладу ресторанного господарства;

III місце поділили учні: творчий колектив (Іванова К. С., Мельниченко В. М., Максимчук В. В.) – *Одеський центр професійно-технічної освіти*; бізнес-ідея створення імітаційної навчально-тренувальної фірми сучасного автосервісу;

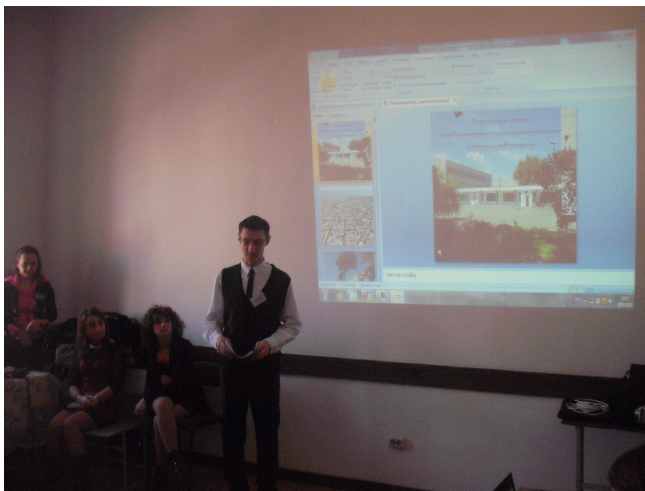

Щуренко Є. С. – *Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури*; бізнес-ідея по наданню послуг з ремонту мобільних телефонів, ноутбуків і фотоапаратів;

Шумков М. І. - *Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування*; бізнес-ідея створення спеціалізованого кафе з морською тематикою.

Особливу думку журі та подяку отримав учень ДНЗ "Старокозацький професійний аграрний ліцей" Тома І. І. за творчий підхід до бізнес-ідеї створення перукарні та її презентації.

Отримуючи освіту, кожна молода людина мріє якнайефективніше проявити себе в обраній професії, досягти успіху у професійній діяльності, бути корисною, своїми силами створювати власний добробут та добробут своєї сім'ї, забезпечувати життя обраною професією і отримувати від цього задоволення.

Власна справа надасть молодій людині можливість бути незалежним, швидко реагувати на попит і пристосовуватись до потреб ринку праці, повністю проявити свої здібності і таланти.

Від щирого серця дякуємо всім учасникам за участь у конкурсі-практикумі "Власна справа"!

Дякуємо педагогічним працівникам, які підготували учнів до конкурсу!

Вітаємо переможців конкурсу!

Бажаємо всім творчих успіхів!

Хай ваші мрії та бізнес-ідеї втілюються у життя!

Розвивайте економіку України, створюйте свій власний добробут!

*Максименко Любов Валеріївна –
викладач української мови та літератури
Іллічівського морського коледжу
Одеського національного морського
університету*

Мова – важливий засіб професійної підготовки

*Педагогічний досвід у проведенні уроків української мови
за професійним спрямуванням у системі професійно-технічної освіти*

Мова є не тільки засобом спілкування. Вона дає змогу досягти досконалості в роботі, пізнати світ та збагатитися досвідом попередніх поколінь, стати справжнім майстром з обраної професії, реалізувати свої творчі можливості у професійно-виробничому житті, досконало оволодіти обраною професією. Спираючись саме на такі переконання, проводжу уроки української мови в коледжі. Готуючись до занять, ретельно підбираю лексичний матеріал. Для вправ використовую тексти, які вживаються у професійно-виробничій сфері, мають фахове значення. Сумісно з учнями складаємо тлумачні словники професійно-виробничої лексики. Така співпраця активізує інтерес дітей до навчального процесу, організовує їх роботу, спрямовує до успішного оволодіння професією одночасно з глибоким знанням української літературної мови, а урок набуває практичної спрямованості.

Нині існує багато різних форм і методів навчання української мови, які зорієнтовані на краще засвоєння учнями навчального матеріалу та підвищення якості знань і вмінь. Але для того, щоб досягти цієї мети, потрібно побудувати урок так, щоб він був цікавим і необтяжливим для учнів. А професійна спрямованість уроків у поєднанні з традиційними та інноваційними методами навчання наближає викладача у досягненні мети уроку.

Роль викладача – спрямовувати роботу учнів, виявити рівень знань і вмінь, уважно прислухатись до їхніх ідей.

Вивчаючи українську мову з учнями, які оволодівають професією "Слюсар з ремонту автомобілів", використовую такі завдання:

1. **Запишіть слова в алфавітному порядку, враховуючи першу, другу і наступні букви. Користуючись словниками, з'ясуйте значення поданих слів та сферу їх використання.**

Муфта, зчеплення, шестірня, підшипник, насос, фланець, корпус, синхронізатор, вилка, педаль, важіль, пружина, тяга, вал, шток, гідро поршень, діафрагма, контрогайка, диск, маховик, кожух, клапан, двигун, кардан, гвинт, втулка, бак, термореле, штуцер, форсунка, фільтр, трансмісія, карбюратор, запалювання, амортизатор, кузов, кабіна, радіатор, компресор, шестірня, плунжер, золотник, олиовіддільник, ротор, жиклер, мащення, термостат, штовхач, шасі, сальник.

2. Складіть термінологічні словосполучення, поєднуючи слова з поданих колонок. Із трьома словосполученнями складіть речення, над кожним словом вкажіть частину мови.

Стопорне	розподільний	Кільце	вал
регулювальний	паливний	гвинт	бак
дросельна	різбовий	заслінка	стержень
заглушувальний	карбюраторний	резистор	двигун
вантажний	мастильні	автомобіль	матеріали
роздавальна	технічне	коробка	обслуговування
карданна	роздавальна	передача	коробка
гальмівна		колодка	

3. Знайдіть омонімічну пару до поданих слів і введіть у речення.

Наприклад. *Свічка* запалювання слугує для створення іскрового проміжку в колі високої напруги. Мати поставила *свічку* перед образом святого.

Канал, кільце, стержень, голка, вікно, шайба, сидло, вилка, кулька, палець, коробка, балка, сухарі, вушко, стакан, тарілка.

4. Перепишіть текст, підкресліть іменники, визначте відмінки і синтаксичну роль у реченнях.

Гальмувати на слизькій дорозі треба, плавно натискаючи гальмову педаль, не вмикаючи зчеплення й прикривши дросельну заслінку. Перед слизьким підйомом слід розігнати машину, щоб, долаючи підйом, використати також силу інерції. Рух на підйом треба розрахувати так, щоб уникнути перемикання передач.

5. Подані цифрами числівники запишіть у називному, давальному та орудному відмінках. Якщо в деяких відмінках існують паралельні форми, наведіть їх.

Визначено, що один автомобіль щорічно поглинає з атмосфери понад 4 т кисню, викидаючи з відпрацьованими газами приблизно 800 кг оксиду вуглецю, близько 40 кг оксидів азоту та майже 200 кг різних вуглеводів.

6. Виберіть правильну відповідь. Складнопідрядним є речення:

А Перш ніж відкривати борти, слід переконатися в тому, що вантаж розташовано безпечно.

Б Відкривати й закривати борти автомобіля мають водночас не менш як дві людини, стоячи збоку від бортів.

В Поштучні вантажі, що підіймаються над бортами, треба ув'язувати канатами або мотузками, але не дротом чи сталевим тросом.

Г Під час виконання вантажних робіт водій зобов'язаний стежити за правильністю розміщення вантажу на автомобілі й причепі, забезпечувати правильне міцне ув'язування вантажу та закріплення бортів автомобіля та причепа.

А	Б	В	Г

7. Встановіть відповідність. З'ясуйте, яким членом речення є виділені слова..

А Автомобіль – це транспортна безрейкова **машина** на колісному або напівгусеничному ході.

Б На автомобілях-самоскидах застосовуються гідравлічні піднімальні механізми.

В **Перевозячи небезпечні вантажі**, слід суворо дотримуватися відповідних інструкцій.

Г **Рухатися** обережно, з невеликою швидкістю – обов'язкова вимога в умовах обмеженої видимості.

Д Усе **це** ускладнює роботу водія.

1 підмет

2 присудок

3 означення

4 обставина

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

При викладанні української мови в професійно-технічних училищах, коледжах необхідно залучати творчі вправи і завдання з орієнтацією на професійну освіту, підбирати професійну лексику і фразеологію, науково-технічні й виробничі терміни, виховувати в учнів бажання вивчати мову, удосконалюючи знання із спеціальних предметів.

Тупік Світлана Петрівна – заступник
директора з навчальної роботи, викладач
української мови та літератури
ДНЗ "Котовський професійний ліцей"

Методика й організація уроків української мови та літератури за технологією розвитку критичного мислення

Формування основних груп життєвої компетентності учнів на уроках розвитку критичного мислення

Сучасна освітня технологія розвитку критичного мислення на уроках української мови та літератури розв'язує низку задач освітньої мотивації, інформаційної грамотності, культури письма та життєвої компетентності, а саме: сприяє підвищенню інтересу до процесу навчання та активного сприйняття навчального матеріалу; розвитку здатності до самостійної аналітичної роботи з інформацією будь-якої складності; формуванню навичок складання текстів різних жанрів; формуванню комунікативних навичок.

Технологія розвитку критичного мислення пропонує педагогам конкретні методичні прийоми, які можна і потрібно використовувати на різних рівнях освіти (дитячий садок – школа – ПТНЗ – ВНЗ), у різних предметних галузях. Технологія розрахована не на запам'ятовування, а на осмислений творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та її розв'язання.

Критичне мислення вважається одним із складників життєвої компетентності. Орієнтація на виховання здатності до критичного мислення є однією з домінант освіти життєвої компетентності на відміну від традиційної освіти. Розглянемо можливості уроку критичного мислення у формуванні кожної окремої групи компетентностей на прикладі предметів української мови та літератури (таблиця 1):

Таблиця 1

Групи компетентностей та шляхи їх формування на уроці

Групи компетентностей та їх сутність	Шляхи формування
Соціальна: - уміння робити вибір; - уміння приймати рішення; - уміння брати на себе відповідальність; - уміння безконфліктно співіснувати.	- Вибір викладачем завдань, що передбачають самостійний пошук їх розв'язання учнями. - Надання учням можливості обрати варіант завдання чи шляху розв'язання проблемної ситуації або вправи. - Надання учням можливості розв'язання нетипових ситуацій. - Використання оцінювання та взаємооцінювання учнів. - Знаходження різних шляхів вирішення проблемної ситуації. - Залучення учнів до роботи в парах, групах. - Використання індивідуальних, різнорівневих завдань. - Надання учням можливості проявляти ініціативу. - Планування заходів предметних тижнів, у яких передбачається самостійна активна діяльність учнів.
Полікультурна: - оволодіння досягненнями культури; - розуміння інших людей, індивідуальності, їх відмінності за соціальними, національними, культурними та іншими ознаками	- Використання інформації з історії літератури, з історії розвитку мови. - Розв'язування ситуацій історико-культурного та історико-соціального змісту. - Повідомлення про внесок у розвиток літератури письменників неукраїнського походження та українських письменників.

Комунікативна: - уміння спілкуватися усно, письмово, рідною мовою	- Стимулювання учнів до висловлення особистої точки зору. - Формування, розвиток та удосконалення вміння формулювати мету особистої діяльності та підбивати підсумки за її результатами. - Коментування учнями розв'язаних ними проблемних ситуацій, виконаних творчих робіт чи проєктів. - Застосування взаємодопомоги, взаємоперевірки з можливим подальшим коментуванням. - Організація парної, групової роботи. - Підготовка учнями завдань, запитань для інших учнів на уроки та позакласні заходи. - Випуск літературних стінних газет чи мовних інформаційних бюлетенів з метою популяризації знань з літератури та підвищення мовної грамотності. - Забезпечення толерантного спілкування учнів у процесі роботи на уроці та в позаурочний час
Інформаційна: - уміння здобувати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел	- Залучення викладачем додаткової інформації в процесі викладання мови чи літератури. - Стимулювання учнів до використання додаткової інформації. - Використання схем, таблиць як джерел інформації та складання схем, таблиць, планів як результату роботи учнів з інформацією. - Навчання учнів співвідношенню теоретичних знань з конкретними життєвими ситуаціями. - Навчання учнів інформаційному прогнозуванню.
Саморозвитку та самоосвіти: - готовність та потреба навчатися протягом усього життя	- Використання випереджувальних завдань, що передбачають активну самостійну та самоосвітню діяльність учнів. - Консультування учнів з питань самоосвіти. - Організація інтелектуальних конкурсів, ігор, предметних тижнів, що передбачають самоосвітню діяльність. - Використання завдань з предмета, що передбачають пояснення учням певних питань. - Залучення учнів до роботи консультантами, інструкторами, що підтримує їх самоосвітній тонус. - Поради щодо використання додаткової літератури, участі в конкурсах, олімпіадах як засобів для самоосвіти.
Продуктивної творчої діяльності: готовність та потреба у творчості	- Забезпечення наукового рівня викладання літератури. - Використання творчих завдань. - Створення проблемних ситуацій. - Знаходження різних шляхів розв'язання проблемних та нестандартних ситуацій. - Складання та розв'язування учнями тестів, контрольних питань, кросвордів тощо. - Залучення учнів до виготовлення демонстраційного матеріалу: таблиць, схем; роздаткового матеріалу. - Залучення учнів до участі в інтелектуальних конкурсах. - Залучення учнів до участі в олімпіадах. - Залучення учнів до розробки та участі в заходах предметних тижнів.

Технологія розвитку критичного мислення – універсальна, міждисциплінарна, допомагає сформувати вміння працювати в різних галузях знань з інформаційним потоком; уміння висловлювати власні думки чітко та коректно стосовно оточуючих як усно, так і письмово; уміння формувати особисту точку зору, власну думку на підставі осмислення різноманітного досвіду, ідей та уявлень; уміння розв’язувати проблеми; здатність самостійно займатися власною освітою; вміння співпрацювати та працювати в групах. Але сама по собі технологія не вичерпує арсеналу можливостей формування компетентності, адже без методів навчання мови, літератури неможливо опанувати мовою та літературою, сформувати відповідні знання, уміння і навички. Тому вважаю за доцільне у своїй роботі поєднувати елементи уроку критичного мислення та стратегії цієї технології з традиційними методами навчання мови та літератури у рамках стратегії технології розвитку критичного мислення.

Розвиток критичного мислення можливий за виконання наступних умов:

1) якщо викладач приймає різні ідеї, думки; підтримує активність учнів у процесі навчання; підтримує у них упевненість у тому, що вони не ризикують бути незрозумілими; вірить у кожного учня;

2) якщо учні відкриті для педагога, для розвитку педагогом і саморозвитку впевненості в собі, здатні усвідомити і зрозуміти цінність своїх ідей та думок; беруть активну участь у навчальному процесі; поважають різні думки.

Основні етапи уроку критичного мислення

Технологія формування та розвитку критичного мислення — система діяльності, що базується на дослідженні проблем та ситуацій на основі самостійного вибору, оцінки та визначення міри корисності інформації відносно особистих потреб і цілей.

Урок критичного мислення має певну структуру та складається з п’яти основних етапів:

Рис. 1. Основні етапи уроку критичного мислення

1. Розминка замінює так звані організаційні моменти класичного уроку. Головна функція розминки – створення сприятливого психологічного клімату на уроці. Теплий психологічний клімат сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, психологічному розвантаженню учнів (які за день мають 7 - 8 різних уроків), а також підвищенню авторитету педагога.

2. Обґрунтування навчання передбачає:

- постановку мети уроку;
- розвиток внутрішньої мотивації до вивчення конкретної теми та предмета в цілому. Актуальність етапу полягає в тому, що навчальний матеріал засвоюється краще, коли:
- учні розуміють його конкретну практичну значущість для кожного з них;
- чітко знають, що вимагатиметься від них на уроці.

3. Актуалізація. Девіз етапу: "Пробудіть, викличте зацікавленість, схвилюйте, спровокуйте учнів пригадати те, що вони знають". На цьому етапі учні відтворюють знання, вміння, потрібні для усвідомлення нової інформації, встановлюється попередній рівень досягнень з теми. Адже знання, пов'язані з досвідом учня, запам'ятовуються краще та швидше, і таким чином створюються умови для "відкриття", самостійного добування знань, і за цих умов підвищується роль учня на уроці.

4. Усвідомлення змісту. На цьому етапі учень знайомиться з новою інформацією, аналізує, визначає особисте її розуміння. Актуальність етапу в тому, що забезпечує розвиток умінь працювати з інформацією, працювати самостійно, виділяти головне, суттєве, а також формування компетентності учнів з предмета.

5. Рефлексія. Учень стає власником ідеї, інформації, знань. На даному етапі забезпечується:

- можливість використання знань;
- обмін знаннями з іншими учнями;
- оцінка та самооцінка діяльності.

Рефлексія дає можливість усвідомити те, що було зроблено на уроці; продемонструвати, чи засвоєні знання, а також те, як можна застосовувати їх; замислитись над підвищенням якості роботи; можливість диференціації домашнього завдання та визначення необхідності корекції.

Методи, форми і прийоми роботи на уроці

Як вписати дані етапи в структуру звичайного уроку?

Пропоную структуру уроку, яка виглядає приблизно так:

1. Організаційний момент.
2. Розминка.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Оголошення теми та прогнозування очікуваних результатів.
5. Надання необхідної інформації.
6. Усвідомлення змісту.
7. Рефлексія.
8. Підсумок уроку.

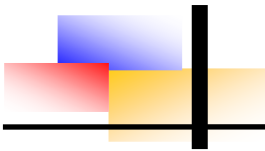
Таким чином, зберігши основні етапи уроку, які пропонують дослідники на сторінках педагогічної літератури, я розширюю її та конкретизую.

Обов'язковим елементом уроку розвитку критичного мислення є розминка, яка емоційно налаштовує учнів на відповідний настрій. Це своєрідний організаційний момент психологічного стану учнів. Розминку пропоную проводити методом незакінчених речень:

Наприклад, "Мені затишно, коли.....", "Я почуваю себе роздратованим, коли.....", "Я люблю, коли....."; "Найбільше в житті я хотів би, щоб.....", "Коли я стану майстром своєї справи, то.....", "Настане той момент у житті, коли....." тощо. Кожен учень доповнює речення і відчуває увагу до себе, до своїх почуттів.

Можна провести розминку за допомогою виведення **Формули успіху**. Наприклад, почати розповідь про нелегкий шлях до успіху відомої їм людини сучасності. Запитати в учнів, у чому секрет успіху, що потрібно, щоб досягти успіху? Відповідь буде у будь-якому випадку такою:

успіх = бажання + сила волі + наполегливість + щоденна праця над собою.

Можливо, почуєте у відповідь й інші думки: успіх = фортуна + впливові покровителі + гроші. Потрібно приймати й такі думки. Але щоб вивести формулу успіху, близьку до першої, потрібно зробити правильний вибір відомої їм людини сучасності, яка дійсно прокладала самотужки шлях до успіху.

Можна навести приклад проблемної ситуації і знайти шляхи її розв'язання. Метод проблемних ситуацій – це такий спосіб навчання, що передбачає створення проблемної ситуації перед знайомством із новим художнім твором (на уроках літератури), правил у випадках, коли вони знайомі і зрозумілі учням і на їх розгляд потрібно небагато часу тощо. Використання такого методу сприяє приверненню уваги учнів до розв'язання проблеми, а отже, і до теми, що вивчається. Не слід плутати з проблемним методом навчання, як одним із дослідницьких методів, ідеться лише про створення проблемних ситуацій з метою активізації уваги учнів.

Проблемна ситуація – це інтелектуальне утруднення, що виникає у випадку, коли людина не знає, як пояснити деякі явища або факти, не може досягти бажаної мети відомим способом.

Відповідь на поставлене проблемне запитання відбувається під час вивчення нового матеріалу. Створення проблемних ситуацій можна комбінувати з діловою грою. Також це може бути робота над афоризмом чи прислів'ям або обговорення проблемної життєвої ситуації.

Висловлення власних думок учнями потребує вивчення попередніх ідей, вірувань, уявлень та досвіду учнів. А для цього потрібен час. Необхідний він і для того, щоб учні висловлювали ці думки, і для обміну думками. Тому для сприяння розвитку критичного мислення важливою умовою є виділення часу, достатнього для обміну думками. На практиці педагоги часто стикаються з тим, що учні не завжди схильні вільно розмірковувати над важливими ідеями, а часто чекають коли викладач підкаже їм єдину правильну відповідь. Лише учні, які застосовують критичне мислення, можуть вцент розбити теоретичні гіпотези і комбінують ідеї різними способами.

Трапляються випадки, коли, дійсно, існує тільки одна правильна відповідь, і тут необхідно бути чесним з учнями. Різноманітними можуть бути лише шляхи пошуку відповіді. Дуже часто це є більш важливим, ніж сама відповідь. Якщо ж більша частина часу витрачена на пошук однієї правильної відповіді, то мислення навряд чи відбудуватиметься на достатньо високому рівні.

Наступним етапом є оголошення теми уроку та прогнозування очікуваних результатів. Прогнозуючи результати, учні намагаються налаштувати себе на ефективний урок, який принесе їм моральне задоволення.

Одним із дуже важливих етапів уроку є мотивація навчальної діяльності. Мотив повинен бути зрозумілим, переконливим та порівняно стислим. Мотивація тісно пов'язана з визначенням мети. Під час проведення кожного уроку метод мотивації передбачає відповіді на запитання "Навіщо мені це потрібно?"

Мотивами у вивченні української літератури чи мови можуть бути такі:

- розвиток загальної культури;
- використання у практичній діяльності;
- продовження навчання;
- успішне виконання домашніх завдань, державної підсумкової атестації, завдань зовнішнього незалежного оцінювання для вступу до ВНЗ;
- використання матеріалу під час вивчення наступних тем;
- міжпредметні зв'язки;
- розвиток розумових здібностей;
- внутрішня мотивація кожного учня тощо.

Збудження цікавості до матеріалу, що вивчається, – найважливіший метод активізації уваги учнів, актуальний на всіх етапах уроку. На уроках української мови сам по собі інтерес не виникає, теоретичний матеріал з мови цікавить не всіх. Учні повинні зрозуміти, що багато чого можна взяти

лише напруженням волі, наполегливою працею. Прикладами використання методу збудження інтересу можуть бути:

- повідомлення про щось незвичайне, несподіване для учнів;
- розв'язування проблемної ситуації;
- звернення до досвіду учнів;
- розгадування та складання мовних (літературних) кросвордів;
- використання висловлювань відомих людей;
- "мозкова атака";
- залучення учнів до планування та аналізу уроків тощо.

Мотивувати учнів можна, працюючи над "асоціативним кущем", провівши "соціологічне опитування", "мозкову атаку", розв'язуючи кросворд або розповівши про якусь подію чи парадоксальну ситуацію тощо. Цей етап є своєрідною психологічною паузою, яка дає можливість учням усвідомити, що вони зараз почнуть вивчати і навіщо.

Перед тим як подати нову інформацію учням, необхідно актуалізувати знання, отримані раніше або ті, які набуті з життєвого досвіду. У наступні 3-5 хвилин пропоную використати "вільне письмо": учні записують те, що вже знають чи думають, що знають про тему. Важливо записати все, що спаде на думку, записати якомога більше. Також можна обговорити з партнером те, що вони знають з теми.

На цьому етапі пропоную також використати такі шаблони незакінчених фраз:

"Що я знаю?" $\Rightarrow$ "Чого не знаю?" $\Rightarrow$ "Хочу дізнатися...."

Таким чином, учні беруть участь у плануванні уроку.

Обов'язковим етапом є надання необхідної інформації. Інформацію пропоную подавати або у формі міні-лекції (з використанням наочності), або надати таку можливість учням, які заздалегідь були підготовлені, або учні самостійно здобувають знання, користуючись підручником, хрестоматією чи інформаційними міні-блоками.

Центральною частиною уроку є усвідомлення змісту, основним елементом якої є інтерактивна вправа. Вона допомагає уникнути пасивного сприйняття інформації. Інтерактивні вправи допомагають краще засвоїти та закріпити навчальний матеріал. Найчастіше у своїй роботі використовую: роботу в парах, роботу в малих групах, "діалог", "спільний проект", "аналіз ситуації", "дерево рішень", "вільне письмо".

Завершити цей етап потрібно перевіркою засвоєних знань. Поточну перевірку раджу проводити за допомогою тестових завдань, так як вони економлять дорогий час на уроці, а також закріплюють навички роботи з тестовими завданнями, які продовжують підготовку учнів до ЗНО. Перевірити правильність виконаної роботи можна взаємоперевіркою за зразком, за допомогою учнів-консультантів.

Можна перевірити знання, уміння та навички, здобуті на уроці, методом практичних вправ, розв'язування типових, а також нестандартних ситуацій; методом "вільного письма" тощо.

Важливим моментом на уроці є оцінювання роботи учнів на уроці. Оцінювання – це один із методів стимулювання учнів. Він передбачає вплив на учня, заохочення, авансування його навчальної діяльності, створення відчуття натхнення, що породжене видимим успіхом. Слід пам'ятати, що поточні оцінки повинні стимулювати учнів, допомагати навчанню. Учні повинні відчувати радість успіху, навіть якщо він незначний. Акцент робити на слові "успіх", а не на слові "незначний". Прийомами стимулювання учнів можуть бути як високі оцінки, так і похвала перед колективом, подяка батькам, нагородження грамотами на уроці "найактивніший учень", "генератор оригінальних ідей" тощо.

Останнім етапом роботи на уроці є рефлексія. Це один із дуже важливих етапів, оскільки учні повинні проаналізувати всю інформацію, отриману на уроці, з'ясувати, чи справдилися їхні прогнози, які вони зробили на початку уроку, і визначити, наскільки урок був ефективним. Таким

чином здійснюється самоаналіз уроку. Здійснюючи самоаналіз, можна використати різнокольорові картки емоційного настрою або смайли:

"Мені радісно"

"Я розмірковую"

"Мені сумно"

Останнім етапом є підбиття підсумків, який пропоную провести методом за допомогою "Синкану" (в рос. варіанті – синквейнів) – у перекладі з франц. "поетичний п'ятирядник"). У такий спосіб учень має можливість з великого обсягу інформації відібрати головне і подати його в стислій формі. Синкан повинен мати певну форму, а саме:

- 1-й рядок – один іменник: головне, про що йдеться мова в даній темі;
- 2-й рядок – два прикметники: описують вивчене явище (подане в першому рядку);
- 3-й рядок – три слова: одне дієслово чи опис дії;
- 4-й рядок – чотири слова: фраза, яка передбачає особистісне ставлення до теми;
- 5-й рядок – одне – два слова: синонім до іменника в 1-му рядку.

Можна використати знову ж таки, метод незакінчених речень: "До сьогоднішнього уроку я знав.....", "Сьогодні на уроці дізнався.....", "Сьогоднішній урок змусив мене замислитися над.....", "Цей урок спонукає мене до....." тощо.

Зважаючи на різний рівень підготовленості учнів, на різні навчальні можливості учнів, необхідно використовувати диференційований підхід у навчанні. Розподіляючи учнів у малі групи, враховувати їхні індивідуальні особливості і давати їм завдання різного ступеня складності. Під час перевірки домашнього завдання використовую картки із завданнями різного рівня складності. Для домашньої роботи планувати теж завдання різного рівня складності і давати учням на вибір.

Таким чином, можна зробити висновок, що:

- здатність критично мислити є навичкою, яку треба формувати, розвивати в навчальному середовищі;
- багато залежить від педагога, наскільки він забезпечив необхідні умови для розвитку критичного мислення. Але відповідальність за власне навчання та застосування критичного мислення, врешті, лежить на самих учнях. Середовище, створене викладачем на уроці, має надавати необхідні умови для критичного мислення, але мислити мають самі учні.

Для стимулювання критичного мислення, викладачеві потрібно:

- виділити час та забезпечити можливості для застосування критичного мислення;
- дозволити учням вільно розмірковувати та приймати різноманітні ідеї та думки; цінувати критичні міркування учнів;
- сприяти активному залученню до процесу навчання;
- забезпечити учнів середовищем, вільним від насміхань;
- висловлювати віру у здатність кожного учня породжувати критичні судження.

У свою чергу, щоб почати ефективно практикувати критичне мислення, учні повинні розвивати упевненість у собі і розуміння цінності власних думок та ідей; брати активну участь у навчальному процесі; ставитись з повагою до різноманітних думок; бути готовим породжувати та відкидати судження.

Використана література:

1. Макаренко В. М., Волобуєва Л. М. Урок математики в сучасних технологіях: теорія і практика. Розвиток критичного мислення. Модульне навчання: навч.-метод. посібник. – Х. : Основа, 2007. – 125с.
2. Нищета В. А. Технологія життєтворчих проектів на уроках української мови та літератури / В. А. Нищета. – Х. : Основа, 2009. – 153 с.
3. Тягло О.В. Критичне мислення: Навчальний посібник. – Х: Основа, 2008. – 189 с.
4. Критичне мислення на уроках української мови та літератури / Упоряд. М. І. Крайня. – Х.: Вид. група "Основа", 2009. – 108 с.

*Друзякіна Олена Валеріївна – викладач
суспільних дисциплін Іллічівського морського
коледжу Одеського національного морського
університету.*

***"Пісне моя, пісне, втішнице й надіє..."
Життя і творчість Юрія Миколайовича Штельмаха
(урок-концерт)***

Тема уроку: "Пісне моя, пісне, втішнице й надіє..." Життя і творчість Юрія Миколайовича Штельмаха

Мета уроку: Ознайомити учнів з життєвим і творчим шляхом композитора, поета-пісняра Ю.М.Штельмаха; розвивати інтерес до культурної спадщини свого народу, до української музики та пісні; виховувати любов до української культури, повагу до діячів української культури, національну гордість, почуття прекрасного.

Тип уроку: урок засвоєння нового матеріалу.

Вид уроку: урок- концерт.

Методична мета: використання нестандартних форм проведення уроку.

Дидактичне забезпечення: портрет Ю.М.Штельмаха, фотовиставка, аудіо запис пісень, книга Ю.Штельмаха "Струни душі", презентація до уроку.

Матеріально-технічне забезпечення: комп'ютер, телевізор або мультимедійна дошка, фортепіано, баян

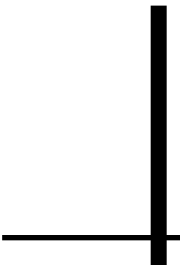
Міжпредметні зв'язки: історія України, художня культура, музичне мистецтво, образотворче мистецтво

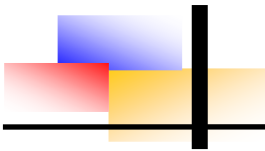
Конспект уроку літератури рідного краю "Пісне моя, пісне, втішнице й надіє...", присвячений надзвичайно творчій родині Штельмахів з м.Іллічівська, яка є осередком культури такого високого рівня і проявів усіх видів художньої творчості - від образотворчого мистецтва, скульптури до музики й вишивання.

Урок розроблено на основі пошуково-дослідницької роботи учнів гуртка "Пошуковець" під керівництвом викладача Друзякіної О.В.

Даний матеріал можна застосовувати викладачам української мови та літератури, музики та співів, образотворчого мистецтва, студентам вищих навчальних закладів, усім, хто цікавиться літературними новинками рідного краю та творчістю Юрія Миколайовича Штельмаха.

При проведенні уроку брав участь народний хор м. Іллічівська "Червона калина".

*Пісне моя, пісне, теплими крилами
Обгорни людей всіх, що живуть між нами.
Забрини полями, задзвени у росах
І в серцях розлийся тисячоголоссям*

Ю.Штельмах

Хід уроку:

1. Організація учнів до уроку.
2. Актуалізація опорних знань учнів.
 - Чим славне наше місто? Якими людьми?
 - Що ви знаєте про творчість Ю.Штельмаха?

Слово викладача. Сьогодні на уроці ми познайомимось з надзвичайно творчою родиною, нашими земляками, які не просто зберігають народні традиції, а допомагають молодому поколінню вивчати скарби української народної культури, основи народних ремесел, відновлюють їх функціонування в нашому житті. Такою є сім'я Валентини Сергіївни та Юрія Миколайовича (на жаль, покійного) Штельмахів.

Ці люди своєю творчістю, життєвою позицією зробили великий внесок у розвиток культури нашого міста, той спадок житиме вічно. Складно сказати, яка сім'я м. Іллічівська є осередком культури такого високого рівня і проявів усіх видів художньої творчості українського народу: образотворчого мистецтва, скульптури, музики й вишивання.

Юрій Миколайович Штельмах був людиною, наділеною надзвичайним талантом – поет, композитор-пісняр, хормейстер-диригент, автор 40 авторських пісень, понад 60 оригінальних обробок українських народних пісень для чотириголосного хору. Людиною надзвичайної делікатності та чуйності до людей, який вирізнявся стриманістю, організованістю, наполегливістю у досягненні своєї мети. Юрій Миколайович був чутливим до всього земного, самокритичним і відповідальним за своє духовне життя.

У творчості був до себе надзвичайно вимогливим, не терпів плагіату, самого себе не повторював у жодній пісні, створюючи для кожного нового тексту свою, притаманну йому оригінальну мелодію.

Він любив людей, умів у кожному віднайти щось хороше, добре, легко знаходив спільну мову із зовсім незнайомими людьми.

Протягом 12 років керував хоровим колективом Іллічівського судноремонтного заводу "Червона калина".

Музикантом стає один із тисячі, той, хто має іскру Божого дару! І ця іскра теплиться все життя, дає насагу і натхнення, дає можливість творити Прекрасне на Землі і передавати це прекрасне іншим.

(звучить пісня "Край мій рідний південний" слова і музика Ю.М.Штельмах, або учень читає напам'ять вірш)

Учень (читає напам'ять вірш Ю.Штельмаха "Край мій рідний південний...")

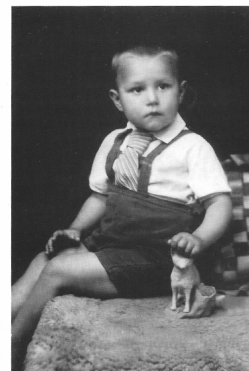
Край мій рідний південний, материнська колиска,
Я до тебе всім серцем припав.
І куди б не літав я, чи далеко, чи близько,
Я до тебе завжди повертав.
І до краю свого
Я вертаюсь того,
Бо не можу ніяк
Облетіти його,

Облетіти його, обминути,
Свого краю не можу забути.
Облетіти його, обминути,
Я не можу свій край позабути.

Учень: Народився Юрій Миколайович 2 липня 1936 року в пологовому будинку № 2, що на Старопортофранківській у місті Одесі. У тому будинку, де побачили світ його мама, брат, а згодом і син Павло. Так що вважав себе корінним жителем одеської Молдаванки. Ще з дитинства вирізнявся самостійністю, був улюбленцем бабусі Шури і всієї рідні батька, що на Миколаївщині в селі Любомирівка.

Мати Єфросинія Митрофанівна та батько Микола Дем'янович Штельмахи. 1936 р.

Маленький Юрчик - втіха бабусі Шури. 1940 р.

Учень: На все життя врзалося в пам'ять малого Юрка 22 червня 1941 року. (На фоні мелодії "Вставай, страна огромная" йде розповідь учня.)

Разом з тіткою Поліною вони їхали в потягу, коли німецькі бомбардувальники розбили поїзд, що прямував причорноморськими степами до Миколаєва. Від удару розірваної поблизу бомби Юрко був знесений з полиці, впав на підлогу вагона. Почалася пожежа. Як вдалося вистрибнути з палаючого вагона з закривавленою дитиною, тітка не пам'ятала. Пішки дібралися до с.Любомирівки.

Турботи війни не обходили малого Юрка, бо в нього вистачало своїх: знайомство з сусідніми хлопцями, обов'язки по догляду за гусьми та качками, а найголовнішим – баштан і сад, якого не було в місті.

Учень: Війна заливала землі України. Дійшла вона і до Любомирівки. На селі було встановлено новий порядок – "Орднунг", в особі німецького коменданта, який оселився саме в хаті баби Федоски. Бабу з Юрком негайно "переселили" в курник.

Відчув малий Юрко і на собі загрозу смерті, бо міг бути розстріляним, якби не бабуся. Згодом Перемога. Пам'ятав як приніс страшну звістку про смерть бабусиних синів, яку почув від односельців, що повернулися з Німеччини.

(звучить пісня "Рідне село" слова і музика Ю.М. Штельмаха, або вірш Ю.Штельмаха "Наше село")

Наше село

А село наше рідне
Не багате й не бідне.
І живуть в ньому люди прості.
Всі до праці завзяті,
Щирим серцем багаті
І в них руки у всіх золоті.
Рання зіронька встане, їх у полі застане.
Всі її зустрічають завжди.
Бо до праці завзяті,
Щирим серцем багаті
І в них руки у всіх золоті.

А вечірня заграє,
Соловей заспіває,
Заспіває про дивний наш край.
Про людей працьовитих,
Щирих, добрих, відкритих,
То ж співай, соловейку, співай!

І село наше рідне
Вже багате, не бідне,
Бо живуть в ньому люди прості,
Всі до праці завзяті,
Щирим серцем багаті
І в них руки у всіх золоті.

Учень. Незабаром навчання в сільській школі. Перші шрами і глибоке розуміння скривдженої людини. Пам'ятав і голод, який неможливо вгамувати. Рятував бабусин погрібець, в якому зберігалися зібрані для тітки харчі.

Згодом - Одеса, розлучення батьків, татове "виховання" ременем. А незабаром рідне материнське плече, любляче серце. Жили в 12-метровій вузькій кімнаті, в якій мешкало четверо людей: мати, два сини і вітчим, та ще й одне ліжко. І знову напівголодне існування. З власної волі скуштували сирітського життя.

Післявоєнні роки, голод, розруха - це дуже сильно відбивалося на житті звичайних людей, їжі, яку давали по карткам, не вистачало для того, щоб вижити. У всіх було одне питання "Що їсти?" - воно поставало кожного дня.

Якось взимку брати вирішили піти до міліції і сказали, що вони сироти. Так потрапили спочатку в Одеський розподільник, а згодом і в Балтський дитячий будинок. Батьки не поспішали їх забирати: по-перше, хотіли провчити, та й у сім'ї було голодно. Згодом вони все ж таки повернулися.

Мамина робота допізна. Влітку ловля бичків, сімейні вечери і читання вголос творів Джека Лондона, Шевченка, Пушкіна, Гоголя....

Учень. Страшно уявити, що являла собою Молдованка після війни. Скільки дворових хлопців пішли стежками злочинів, стали злодіями. І тільки постійні бесіди мами, яка падала від втоми після важкого робочого дня, роз'яснювала суть життєвих ситуацій, вчила виробляти своє ставлення до життя.

Учень (читає напам'ять вірш Ю.Штельмаха "Маме")

Маме

Если в сердце твоём
Появилась тревожная боль,
И на трудный вопрос
Отыскать ты не можешь ответа,
Перебрав все пути,
Ты идёшь лишь дорогой одной –
Ты у матери просишь совета.

От рождения, мама,
Мы связаны только с тобой.
И в великом, и в малом
За нас ты в ответе.
Ты над нами, как неба простор голубой,
И дороже тебя
Никого нет на свете.

Єфросинія Митрофанівна Штельмах

Учень. Юрій захоплювався футболом, навіть одержав запрошення тренера "Чорноморця" перейти в його команду. Згодом бокс - відкриваються шляхи у великий спорт. Але несподівано 16-річний хлопець захопився музикою.

Справжня закоханість у музику з'явилася після знайомства з Георгієм Духановим - викладачем музики. І як тяжко не було матері матеріально, вона все-таки придбала синові баян. Хлопчик серйозно почав займатися музикою.

Прокидався о п'ятій годині, щоб трохи програти вправи. Викладач бачив наполегливість, рішучість учня і завжди його стимулював та підтримував.

У 1955р. вступив до верстатобудівельного технікуму, але через строкову службу в армії, з 1956-1959рр., змушений припинити навчання. Потрапив Юрій служити до інженерно-саперного полку в Молдавії, м. Бельци. Знайомство з різними людьми, складні життєві ситуації загартували характер, сформували погляди на вибір подальшого життя. Після армії продовжив навчання, хоча технікум так і не закінчив, пішов навчатися до Одеського музичного училища.

Молдавія, м. Бельци 1958 рік.

Учень. У 1959 році зустрічає свою долю - Валентину Сергіївну. Після одруження переїздить до Львова. Юрій Миколайович переводиться до Львівського музичного училища, яке закінчує з червоним дипломом.

Одеська консерваторія... - життєва мрія Юрія Миколайовича. Протягом трьох років поступав, але все марно. Тому продовжив навчання в Одеському педагогічному інституті ім. К.Д.Ушинського на музично-педагогічному факультеті.

Учень. Саме в 60-х роках біля Одеси народжувалося молоде місто Іллічівськ, куди і переїхала сім'я Штельмахів. Все своє творче життя Юрій Миколайович прожив в Іллічівську, разом з ним мужнів, радів кожній новій вулиці, кожній новій будові. Молодому порту присвятив свою першу пісню:

Над родным Ильичевском
Чайка крыльями машет,
В голубые просторы
Нас манит и влечет.

С каждым часом, мой город,
Ты становишься краше
И народ твой – строитель
Песню мира поет.

Учень. Трудовий шлях почався у музичній школі, потім їздив околицями міста, навчав музики у сільських школах Овідіополя, Мар'янівки, Йосипівки, Новоградівки, Доброолександрівки, Барабоїв.

*Овідіопольська музична школа.
Ансамбль баяністів. Ю. Штельмах.*

Найменший життєвий поштовх надихав Юрія Миколайовича до написання пісні. Побачив квітуче соняшникове поле - і народилося "...а серед літа на Україні соняшник цвіте", побачив на Камчатці рідкісну ягоду - і створив "Княженіку", почув розповідь про материнське горе у Каневі - написав "А мати жде", також створив цілий цикл пісень "Я іду по весні", "Канівські зорі", "Тополенька". Скрізь і всюди відстоював рідну мову, рідну культуру, гідність українця.

Були важкі часи для самого Юрія Миколайовича, як і для його творчості, бо до пропаганди української пісні й мови ставилися тоді з підозрою. Але творчий дар, даний Богом, не можна загасити.

Учень. (читає напам'ять вірш Ю.Штельмаха "Українському народові")

Українському народу

Жий, народе мій любий,
 Стій, народе мій любий.
 Ти пройшов через саяво життя,
 Через горе і муки,
 Через біль і розлуки
 І ніколи не знав каяття.
 Ти зберіг, мій народе,
 Всю красу свого роду
 І нічого ніде не згубив.
 Ти зберіг вишивання,
 І сердечне зітхання
 Ти навіки в піснях відтворив.

Твоя щирість і врода
 І незламна порода,
 І відверта твоя доброта –
 Головні твої риси.
 Як козацької списи,
 Ти проніс їх крізь всі тенета.

Віру в Господа Бога
 Ти несеш від порога
 В незабруднену сонячну вись.
 Так живи ж, мій народе,
 Стій за правду, народе,
 І за нею єдину борись!

Учень. З 1989 року - робота з хоровим колективом Іллічівського судноремонтного заводу. Дванадцять років спільної праці; безліч концертів дали можливість писати твори для цього колективу, чути їх у виконанні тих, для кого їх створював. "Україно моя", "Рідне поле", "Обеліск", "Пісня про Іллічівськ" та інші написані для хору української

Хор «Червона калина»керівник.Штельмах Ю.М

Акомпаніатор Клименко С.К.

народної пісні "Червона калина". Із слабенького самодіяльного колективу він перетворився у професійний чотириголосний хор. Виступали з концертами в інших містах України, побували на гастролях у Греції. Хору "Червона калина" вже після смерті Ю.М.Штельмаха присвоєно звання Народного хору України.

Викладач звертає увагу учнів на презентацію до уроку, перегляд слайдів)
Учень (читає напам'ять вірш Ю. Штельмаха "Прощання")

Прощання

Коли покличуть журавлі
Мене до себе в небо синє,
Я відірвуся від землі
І полечу до них у вирій.

Я відірвусь і полечу,
Не пам'ятаючи нічого,
Не залишаючи плачу,
Не ображаючи нікого.

Я політаю над селом,
Я покружляю над землею
І заспіваю пісню ту,
Що я колись співав із нею.

Співав, закоханий у світ,
Співав, закоханий до болю,
І весь людський прекрасний рід,
В якому ми були з тобою.

Були..., були... Яка печаль
І тихий сум у цьому слові.
У світі я тебе кохав
І ми кохалися в любові.

Не вернеш, не побачиш,
Лиш згадаєш,
І непрохані сльози
Непомітно змахнеш...

Розповідь учителя. З 2007 року в місті Іллічівську проходить фестиваль української народної пісні імені Юрія Штельмаха "Серпневий заспів", організатором якого є Валентина Сергіївна - дружина Юрія Миколайовича. Скільки ж сил доклала ця тендітна жіночка, щоб він відбувся! За роки існування "Серпневого заспіву" в Іллічівську виступило більше 2,5 тисяч співаків. Виступи колективів з різних куточків України показали, що з року в рік підвищується рівень хорового співу учасників. Отже, фестиваль досягає поставленої мети.

Є у Ю.М.Штельмаха пісня, в якій звучать такі рядки "... как бы мне хотелось, чтобы кто-то мелом на заборе имя написал моё...". І таки не крейдою, а живим

словом звучить і лунає книга Ю.Штельмаха "Струни душі", упорядником якої є його вірна лебідка Валентина Сергіївна. В книзі зібрані хорові твори, обробки пісень, поетичні твори Юрія Миколайовича.

Сама ж Валентина Сергіївна з 2001 року працює в Іллічівському професійному судноремонтному ліцеї – веде гурток "Дивосвіт". Вишиває, формує у своїх вихованців любов до оберегу української родини – рушника, вчить не просто вишивати, а й шанувати українські традиції, пишатися своїм народом, розуміти символіку вишивки, призначення рушника. Адже вишивка – скарбничка вірувань, звичаїв, обрядів, оберіг.

Активно бере участь у культурному житті міста. Є учасницею вишивання "Рушника Національної Єдності", дев'ятиметрового оберега української незалежної держави, який вишивали тисячі вишивальниць України.

(Викладач звертає увагу учнів на презентацію до уроку, перегляд слайдів 8-12).

Горе саме не ходить... В 2003 році Валентина Сергіївна втратила сина Олександра, який був талановитим художником, скульптором. За підтримки відділу культури міста Іллічівська, міського товариства "Просвіта" ім. Т.Г.Шевченка, народного хору "Червона калина", родини Юрія та Олександра Штельмахів в м. Іллічівську створено "Клуб шанувальників народного мистецтва "Обереги" імені Олександра Штельмаха". Цей клуб створює всі умови для збереження народних традицій, сприяє засвоєнню багатовікової основи народних ремесел.

Викладач. А зараз я хочу надати слово гості нашого уроку В.С.Штельмах.

Майже 50 років мого життя пов'язане з улюбленим містом Іллічівськом. Сюди ми приїхали з чоловіком молодими, сповненими сил і творчих задумів, тут працювали над здійсненням своїх мрій, підняли на крило синів Олександра і Павла, діждали онуків.

Недовгою була творча стежка мого старшого сина Олександра. Доля відпустила йому лише 42 роки життя, та залишив він на Землі свої вірші, картини, відновлену різьбу на іконах, кіотах та іконостасах Одеси, Москви, Кишинева, півдня України. Молодший син Павло продовжує справу, розпочату братом. Я створюю авторські рушники і вишиваю їх.

Картини О.Ю. Штельмаха (Кройц)

Скільки себе пам'ятаю завжди була з голкою, крочечком, спицями. Вишивати почала в дитинстві. Моя мама дуже любила вишивати, вона і стала моєю першою наставницею. А власні рушники почала створювати вже у зрілому віці. Очевидно, це голос генної пам'яті.

Вишивка - перлина світової культури. Кожен візерунок, шов і стібок, зроблені на полотні, несуть в собі певну інформацію, відомості про світогляд наших предків.

Орнаменти, нанесені на сорочку чи рушник - сакральні. Зображений візерунок завжди визначає події, для якого призначена річ або тканина. Візерунки несуть у собі певні символи. Вишивка - це не тільки прикраса речі, а ще й звернення до вищих сил. А найголовне те, що вишивка – це оберіг.

Не дивлячись на болючі удари долі, бо майже водночас втратила чоловіка і сина, не втрачаю життєвої наснаги, бо маю щастя творчості, маю безмірні скарби творів народного мистецтва, які потрібно зберегти, передати наступному поколінню.

Творчість – то спосіб нашого земного життя, тому і далі в нашій оселі звучить музика, співаються пісні, пишуться книги, малюються і вишиваються рушники, різьбляться твори мистецтва. Виконується прадавня віковична заповідь:

"Якщо Господь наділив талантом, мусиш його розвивати і нести творчий доробок людям".

І поки не злиняє вишиття,
Ніхто наш рід на зраду не осудить.
Цвістиме сад, зростатиме дитя
Була Україна і довіку буде!

Учень (читає напам'ять вірш О.Штельмаха "Дар")

Дар

Заскрипел неведомый, как тайна, механизм.
Каплей в пропасть, в свет сорвался
Вверх, как вниз.
Пробил час и появился я на свет.
Не художник, не писатель, не поэт.

И тогда, когда давали всем сполна,
Кто что просил:
- Любви? – На!
- Тебе счастья? – Вот, возьми, да береги!
- Хочешь злата - серебра? – давай, греби!
Мне вдруг не досталось, как на зло, - ничего...
Ну, так - не повезло.

Говорил мне Тот, что всё давал:
- Что ж ты, братец, не проспал, а опоздал.
Что тебе давать? Любви – нет,
Счастье кончилось, и дружбы канул след,
Злато-серебро упрятано в карман,
Разве что остался...лишь обман.
Да его никто не хочет брать.
Приходилось всем тайком давать.
Вот - остатки, хочешь – забирай.
Не берешь, ну, что ж, тогда прощай!
Нет, постой, понравился ты мне,
Так и быть, бери, что не в цене...
Вот тебе глаза, чтоб видел всё,
Вот тебе рука, а вот ещё
Ум – тебе даю и неба свет,

И полей росу, и, наконец,
Чтоб покоя никогда ты не узнал,
Душу дам тебе...
Сказал - и дал.

Викладач. Невимовно жаль, що так рано пішли з життя такі талановиті люди, та попри все я вірю, що душа їх буде жити в піснях, картинах.

Мені хочеться закінчити наш урок віршем нашої землячки Валентини Сидорук " Пам'яті Юрія Штельмаха – людини й музиканта"

Він був між нас, ходив і жив.
Душею бачив щирість і підлоту,
Вітчизні рідній правдою служив,
Себе запрягши в каторжну роботу.

Творив свою мелодію життя
В тональності, узгодженій з душею,
І в співі щирому без каяття
Не гендлював ніколи нею!

То кажете: нема не замінимих?
Пішов один-замінить другий, п'ятий.
А зірка сяє із світів незримих,
А серцю важко це сприймати.

Бо хто ж так слово відчував?
Хто ще так житиме руками,
Як перед хором він стояв?
Живий пан Юрій перед нами.

За двох живе тепер дружина,
Червоне й чорне на рушник кладе.
Його велична половина
Онуків у життя веде.

Не перерветься нитка роду,
Допоки пісня й пам'ять ще живуть,
Допоки дідусеву ходу
Онuki у життя несуть..

IV. Підсумки уроку.

V. Домашнє завдання

Написати твір

Ноти до пісні "Край мій рідний південний"
Слова і музика Ю.Штельмаха

Край мій рідний

Слова і музика Ю. Штельмаха
Обробка К. Котельникової

Помірно, з почуттям

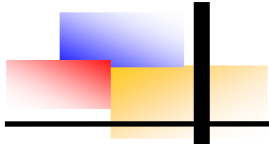

над се - лом по - круж - ля - - ли і на по - леч - ко

сі - ли, ма - буть, ду - же сто - ми - лись во -

ни. Ви до кра - ю мо - го при - ле - ті - ли чо -

го, бо не мо-же-те ви об-ле-ті-ти йо-

го, об-ле-ті-ти йо-го об-ми-

ну - ти ви не мо-же-те край цей за-бу-

По осінньому небу дикі гуси летіли
Із холодних країв, з далини,
Над селом покружляли і на полечко сіли,
Мабуть, дуже стомились вони.

Приспів: Ви до краю мого
Прилетіли чого?
Бо не можете ви
Облетіти його.
Облетіти його, обминути,
Ви не можете
Край цей забути.

Посиділи на полі, пощипали пшеничку,
Прогегекали щось та й знялись,
Покружляли над полем і на чисту водичку
До лиману вони подались.

Приспів.

Край мій рідний, південний, материнська колиска,
Я до тебе всім серцем припав
І куди б не літав я, чи далеко, чи близько,
Я до тебе завжди повертав.

Приспів: І до краю свого
Я вертаюсь того,
Бо не можу ніяк
Облетіти його,
Облетіти його, обминути,
Свого краю не можу забути.
Облетіти його, обминути,
Я не можу свій край позабути.

Гнатюк Галина Вікторівна – викладач загальнотехнічних і спеціальних дисциплін ДНЗ "Одеський професійний ліцей морського транспорту"

Підготовка викладача технічних дисциплін до уроку та особливості проведення уроку спецдисциплін

Урок – логічно закінчена, цілісна, визначена в часі частина навчально-виховного процесу, за якої викладач займається з групою учнів (у постійному складі) за певним розкладом. У сучасній дидактиці існують різні класифікації уроків залежно від взятих за основу ознак. За способами їх проведення виділяють: урок-лекцію, кіноурок, урок-бесіду, урок-практичне заняття, урок-екскурсію, урок самостійної роботи учнів у класі, урок лабораторної роботи. За загальнопедагогічною метою організації занять виокремлюють: урок вивчення нового матеріалу; удосконалення знань, умінь і навичок; контролю та корекції знань, умінь і навичок. Залежно від дидактичної мети уроки бувають спеціалізованими (переважає одна мета), комбінованими (дві або більше рівнозначні мети). Різновидами спеціалізованого уроку є: урок засвоєння нових знань; урок засвоєння умінь та навичок; урок застосування знань, умінь та навичок; урок контролю та корекції знань, умінь та навичок; урок узагальнення та систематизації знань.

Кожний тип уроку має властиву тільки йому структуру, яку створює набір конкретних елементів, які зумовлюються завданнями, котрі належить вирішувати на уроках певного типу для успішного досягнення певних дидактичних цілей.

Як правило, урок утворюють такі елементи: організаційна частина, мотивація навчальної діяльності, перевірка знань учнів, стимулювання навчальної діяльності, актуалізація опорних знань, пояснення нового матеріалу, діагностика правильності засвоєння учнями знань, закріплення нового матеріалу, підбиття підсумків уроку, повідомлення домашнього завдання. За потреби викладач може дещо змінювати структуру уроку.

Спеціальна технологія та загальнотехнічні дисципліни

Побудова навчального процесу, з огляду на сучасні вимоги до навчання, включає його змістовні компоненти: навчальний план, навчальну програму, навчальний тематично-поурочний план та навчальну літературу за фахом. Аналіз робочої програми і відбір відповідного змісту навчального матеріалу потрібні передусім для формування мотивації навчання та професійного інтересу. Разом із тим слід ураховувати конкретні умови перебігу процесу навчання: технічну озброєність галузі, для якої готують кваліфікованих робітників, матеріально-технічне оснащення навчального процесу в конкретному навчальному закладі, фактичні пізнавальні можливості учнів, рівень педагогічної майстерності самого інженера-педагога.

Для конкретної організації навчального процесу недосить мати тільки докладно розроблену програму та підручник. Навіть добрий підручник не можна розглядати як останній ступінь конкретизації змісту уроку. Підручник – це ряд готових узагальнень. Однак пізнавальні можливості учнів не завжди розвинені настільки, щоб викладеного у підручнику матеріалу було б досить для повного розуміння ними змісту навчальної дисципліни. Потрібен додатковий матеріал, який на конкретних, доступних учням фактах і прикладах знайомив би їх із процесом здобуття знання, спонукав та спрямовував їхнє мислення. У процесі аналізу змісту навчальної дисципліни інженер-педагог повинен

підібрати додатковий матеріал для роз'яснення основних положень предмета, викладених у підручнику.

Отже, необхідність дидактичного аналізу змісту навчальної дисципліни не викликає сумніву. З його допомогою педагог може з'ясувати, які знання та вміння треба формувати в учнів з кожної порції навчальної інформації, на які логічно завершені частини слід поділити весь навчальний матеріал, які способи та методи його викладу слід використати в кожному конкретному випадку. Досвід показує, що далеко не всі викладачі вміють провести аналіз особливостей змісту і структури навчального матеріалу, а це призводить до педагогічних витрат у вигляді надмірної інформації, яка передається учням, не виправдано низького або високого рівня вивчення деяких питань за рахунок часу, який міг би піти на формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності, необґрунтованому вибору засобів та методів навчання. Невміння аналізувати зміст навчальної дисципліни тягне за собою невідання формувати в учнів систему професійних знань, умінь і навичок.

Спеціальні дисципліни займають значну частину навчального плану ПТНЗ. При цьому всі дисципліни навчального плану слід поділяти на два частково самостійних цикли: загальнотехнічні та спеціальні (професійні).

Призначення загальнотехнічних дисциплін – дати учням політехнічні знання, необхідні для успішного оволодіння теоретичними та практичними знаннями з конкретної робочої професії і рівня кваліфікації. Загальнотехнічні дисципліни є "прохідними" для певної групи професій. Вони розкривають загальні принципи, які лежать в основі виробничих професій, характерних для галузі виробництва, теоретичних основ будови і роботи обладнання, властивостей матеріалів. Наприклад, структура перелічених загальнотехнічних дисциплін під час підготовки слюсарів-ремонтників збігається з іншими професіями в нашому ліцеї: слюсар-суднокорпусник, токар, коваль, електрозварник ручного зварювання. Загальнотехнічні дисципліни є зв'язувальною ланкою між дисциплінами загальноосвітніми та спеціальними (професійними).

Завдання вивчення спеціальних (професійних) дисциплін – набуття знань про систему машин, механізмів, апаратів, приладів, про технологію, організацію виробництва стосовно конкретної професії. При цьому в учнів формується здатність орієнтуватися в реальному виробництві, вміння вирішувати завдання, пов'язані з виконанням робіт, типових для відповідної професії.

Важливими факторами визначення змісту і побудови спеціальних (професійних) дисциплін є вивчення технології відповідного виробництва й одночасне забезпечення принципів дидактики.

Разом із тим аналізований навчальний матеріал цих взаємозв'язаних дисциплін можна певним чином згрупувати за його провідним компонентом.

Перша група – навчальний матеріал, що розкриває питання техніки. Сюди належать:

- теоретичні основи будови та роботи обладнання (відомості з електротехніки та промислової електроніки, інформаційних технологій та інших дисциплін);
- опис будови і роботи обладнання, за допомогою якого здійснюється виробничий процес, тобто засобів праці, включаючи інструменти, пристрої та ін.;
- опис будови і роботи машин, механізмів, апаратів, приладів, виробів тощо, що виготовляються, ремонтуються, обслуговуються, тобто предметів праці.

Друга група – навчальний матеріал, який розкриває питання технології виробництва. Вона включає:

- теоретичні основи технологічних процесів (теорія різання, технологія машинобудування, основи програмування, металорізальні верстати, різальний інструмент, технологію зварювальних робіт та ін.);

- опис технологічних і трудових процесів, характерних для галузі в цілому та для окремих професій, включаючи процеси контролю і регулювання;
- питання безпеки праці, гігієни, виробничої санітарії та протипожежної техніки.

Третя група – сировина і матеріали. В неї входять відомості про види, способи здобуття, фізичні, хімічні, механічні, технологічні та інші властивості матеріалів, що обробляються, виготовляються і застосовуються під час виконання робіт.

Четверта група – навчальний матеріал про організацію, планування та економіку виробництва. Сюди належить дисципліна "Основи галузевої економіки", яку вивчають під час підготовки кваліфікованих робітників усіх професій.

Ці групи навчального матеріалу мають порівняно однакову питому вагу в обсязі загальнотехнічної та спеціальної (професійної) підготовки робітників різних професій. Подана спільність навчального матеріалу різних дисциплін дає змогу визначити принципи організації навчального процесу, методи і способи вивчення навчального матеріалу.

У процесі вивчення загальнотехнічних та спеціальних (професійних) дисциплін у учнів поряд із засвоєнням знань мають бути сформовані вміння застосовувати їх у різноманітних навчальних і виробничих умовах. Усе це потребує комплексного використання різних методів та способів навчання. Під час вивчення загальнотехнічних і спеціальних (професійних) дисциплін необхідно також широко застосовувати різні види натурної та схематичної наочності, зокрема тренажери, технічні кінофільми, електрифіковані схеми та ін. Особливу увагу слід приділяти використанню обчислювальної техніки в навчальному процесі як засобу прискорення технічних обчислень, а також застосовувати її у процесі навчання. Робота з обчислювальною технікою сприяє розвитку інтересу до процесу навчання, прилучає учнів до комп'ютерної грамотності.

Зміст предметів загальнотехнічного і спеціального (професійного) циклів багато в чому залежить від профілю професій. Так, для професій машинно-ручної праці виклад навчального матеріалу має переважно фактичний, прикладний характер і побудований в основному за індуктивним принципом, тобто від окремих машин та механізмів – до їхніх систем, від технологічних операцій і видів робіт – до їхнього комплексу. Так і побудова та вивчення навчального матеріалу сприяють його міцному засвоєнню, але потребують великих витрат часу на навчання.

Сама логічна структура навчальних дисциплін значною мірою визначає індуктивний або дедуктивний характер викладу. Слід зазначити, що дедуктивність спеціальних (професійних) дисциплін має певну специфіку і виражається часто в тому, що загальне положення проявляється в більшій кількості варіантів технічних рішень. Наприклад, таке буває під час вивчення конкретних технологічних процесів на основі загальних принципів, розроблення схем обслуговування за типовим алгоритмом, засвоєння різних монтажних схем на основі принципової.

Велика кількість варіантів розв'язання розрахункових та конструктивних задач, вирішення завдань на проектування технологічних процесів, прийняття багатоваріантних правильних рішень у конкретних виробничих ситуаціях створюють певну "природну" проблемність навчального матеріалу.

Найважливіша особливість змісту цих дисциплін – тісний зв'язок із виробничим навчанням. Для спеціальних (професійних) дисциплін характерною є відносна нестабільність їхнього змісту, що зумовлює необхідність коректування їх відповідно до техніки та технології, які розвиваються. Це спричинює додаткові труднощі під час викладу їх.

Професор В. С. Безрукова (Уральський професійно-педагогічний університет) і доктор педагогічних наук О. Е. Коваленко (Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків) розробили основні принципи педагогічного проектування [4].

Перший принцип – особиста орієнтація проектів. Це означає, що проект створюється для конкретного навчального закладу, для конкретних педагогів та учнів з

урахуванням їхнього розвитку, ступеня професійної підготовки та інших факторів. У педагогіці не повинно бути двох однакових систем, процесів або ситуацій.

Другий принцип – послідовний розвиток педагогічних проектів.

Будь-який новий проект розвиває попередній та сприяє розвитку наступного.

Третій принцип – інтеграція педагогічного (гуманітарного) і технічного (технологічного) підходів у навчанні.

Реалізація цих принципів в інженерно-педагогічній діяльності ґрунтується на вмінні інженера-педагога переносити свої знання та вміння із суто інженерної діяльності в педагогічну. Внесення у традиційну педагогічну діяльність елементів технізації значно збагачує її, конкретизує загальні положення.

Поняття "технічні знання" та його рівні

Знання – це система понять про предмети і явища, засвоєні внаслідок сприйняття, мислення та запам'ятовування.

Технічні знання – це відомості про будову машин, механізмів, про технологічні процеси й інші елементи виробничої діяльності.

Теоретичні знання здобувають на уроках теоретичного навчання, а закріплюють під час виконання практичних робіт, лабораторно-практичних занять.

Практичні заняття з теоретичних дисциплін засвоюються у процесі виконання вправ, розв'язування задач, виконання домашніх завдань. Елементами закріплення знань є вміння та навички. В них теоретичні знання набувають практичної спрямованості і тим самим стають більш поглибленими та міцними.

Професором В. П. Беспальком подано класифікацію рівнів знань залежно від ступеня засвоєння навчального матеріалу [2]. Він запропонував чотири рівні.

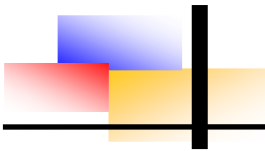
Перший рівень засвоєння відповідає загальному ознайомленню з технічними об'єктами, властивостями, процесами. Учень розпізнає (виділяє) об'єкт або дію, демонструючи тільки загальне ознайомлення з їхніми зовнішніми, поверхневими характеристиками.

Зі спеціальної технології для верстатників широкого профілю на такому рівні учні засвоюють знання з таких тем, як "Гігієна праці, виробнича санітарія та профілактика травматизму", "Приводи металорізальних верстатів", "Відомості з опору матеріалів". Від учнів вимагається знання основ викладеного в них навчального матеріалу, розуміння ролі та значення викладених понять у професійній діяльності майбутнього висококваліфікованого робітника.

Другий рівень відповідає репродуктивному відтворенню інформації про властивості, характеристики технічного об'єкта без глибокого розуміння їхньої суті, тобто на рівні пам'яті.

На цьому рівні у спеціальній технології вивчаються відомості про будову і призначення токарних, фрезерних та свердлильних верстатів, відомості про теорію різання і різальний інструмент, тобто загальні аспекти дисципліни, знання яких допомагає орієнтуватися учням в основних теоретичних відомостях із розглядуваного предмета.

Третій рівень відповідає продуктивним діям учнів. Він характеризується тим, що учень глибоко розуміє матеріал, вміє обґрунтувати відповідь, відтворити навчальну інформацію у перетвореному вигляді, може навести власні приклади. Знання у цьому разі є певною системою. Вони можуть застосовуватися на практиці, в них присутні причинно-наслідкові зв'язки. На цьому рівні засвоюються знання та вміння, потрібні учням для виконання практичних дій у процесі засвоєння робочої професії. Для верстатника широкого профілю до них належать: правила вибору різального інструмента, вміння правильно загострити інструмент, виконати настройку верстата, здобути інформацію з ескізу й операційної карти технологічного процесу і т. д. Дії учнів щодо застосування

здобутих знань тут мають репродуктивний характер, відсутні творча ініціатива та умови для розвитку робочої кмітливості.

Четвертий рівень відповідає рівню творчої діяльності учнів. На цьому рівні слід творчо застосовувати здобуті знання в нових ситуаціях, уміти відповідати на нестандартне запитання, вирішувати ситуаційне навчальне або виробниче завдання. Четвертий рівень засвоєння висувається до такого навчального матеріалу зі спеціальної технології, як методи підвищення продуктивності верстатного оброблення, застосування принципів диференціації та концентрації під час багатшпиндельного і багатоінструментального оброблення та ін. Особливостями цього навчального матеріалу є багатоваріантність під час вирішення конкретних техніко-технологічних завдань, виникнення проблемних виробничих ситуацій, вирішення яких потребує від робітника нестандартного творчого мислення, вміння знаходити оптимальний вихід з виробничої ситуації.

Виділення зазначених рівнів знань, природно, має орієнтувальний характер. Однак вони дають змогу чіткіше вибирати і застосовувати потрібні форми та методи навчання. Інженер-педагог, складаючи робочу програму, повинен визначити потрібний рівень знань із конкретних тем уроків. Для цього доцільно спочатку вивчити кваліфікаційну характеристику професії. Слід підкреслити, що не можна відразу сформулювати високий рівень знань, минаючи попередні, нижчі рівні засвоєння. Високий рівень знань потребує додаткових витрат навчального часу, введення різного роду практичних занять, більш ретельних методичної підготовки та проведення занять.

Особливості спеціальної технології як навчальної дисципліни

Основна мета спеціальної технології як навчальної дисципліни у ПТНЗ – сформулювати в учнів теоретичні знання та вміння для вирішення виробничих завдань на конкретному робочому місці. Поряд із практичною професійною підготовкою спеціальна технологія вносить свій вклад у розширення політехнічного кругозору майбутнього робітника. В ході її викладання створюються сприятливі умови для синтезування знань, здобутих учнями під час вивчення загальноосвітніх дисциплін, формування політехнічних умінь і застосування їх на практиці. Для реалізації політехнічної спрямованості цієї дисципліни вивчення конкретних тем та засвоєння професійних функцій мають провадитися порівняннями, зіставленнями, знаходженням загальних принципів, що лежать в їхній основі.

Такий підхід дасть змогу викладачу сформулювати в учнів загальні принципи професійної діяльності майбутніх робітників і тим самим створити необхідні умови для професійної мобільності робітника.

Спеціальна технологія як навчальна дисципліна має також сприяти трудовому вихованню, формуванню професійно значущих якостей особи молодого робітника. В ході вивчення курсу педагог повинен намагатися виробити в учнів упевненість у правильності вибору професії, допомогти їм оцінити свої можливості. Цей процес має завершитися формуванням основ професійної майстерності. Викладачу дуже важливо виділити в курсі спеціальної технології основні фази цього процесу та педагогічно правильно використати всі фактори, які на нього впливають.

Особливу увагу викладач повинен приділити розвитку технічного мислення учнів і їхніх пізнавальних здібностей. Це пов'язано з інтенсифікацією сучасного виробництва, підвищенням продуктивності праці та зниженням її енергоємності на кожному робочому місці. Витрата електроенергії під час електрозварювальних робіт значною мірою залежить від раціонально вибраних режимів різання і різальних інструментів та режимів зварювання деталей, технічних характеристик оброблюваної заготовки: твердості, припуску, виду оброблення та ін.

Вдосконалення технології ремонтних та зварювальних робіт і зниження її вартості потребують від майбутніх кваліфікованих робітників творчого мислення, ломки стереотипів, застосування нових методів праці. Тому дуже важливо, щоб педагог спрямовував навчальний процес на розвиток в учнів оригінальності мислення, винахідливості, інтуїції, вміння швидко знаходити вихід з нестандартної ситуації.

Першою особливістю спецтехнології є те, що в основі її змісту лежать кілька різнорідних технічних навчальних дисциплін і наук. Так, основу спеціальної технології для слюсарів-ремонтників та електрозварників ручного зварювання становлять знання з матеріалознавства, теорії різання та різального інструмента, металорізальних верстатів, фізики, механіки, математики, автоматизації виробництва, електротехніки, інформатики й обчислювальної техніки та цілого ряду інших технічних дисциплін.

Викладач повинен знати з цих дисциплін набагато більше, ніж написано у підручнику зі спеціальної технології. Вільне володіння навчальним матеріалом дає змогу йому на уроці концентрувати свою увагу на процесі навчання та якісно керувати ним. При цьому важливо не тільки добре знати зміст суміжних технічних наук, включених у спеціальну технологію, а й уміти привернути до них увагу та інтерес учнів, справляти на них виховну дію.

Для цього дуже важливо знати методологію названих технічних наук, історію їхнього розвитку, значення для інтенсифікації виробництва і підвищення продуктивності праці.

Друга особливість спеціальної технології впливає з особливостей технічних знань. Технічні знання, з одного боку, тісно пов'язані з природничо-науковими дисциплінами (фізикою, хімією, математикою), оскільки основу техніки становлять матеріали та процеси, що відбуваються у природі. Відкриття природних наук дають "матеріал" для побудови конкретних технічних об'єктів і теорій. З іншого боку, технічні знання включають цілий ряд соціально-економічних показників, які стосуються економіки, естетики тощо.

Отже, технічні знання мають інтегральний характер, тобто містять у комплексі технічні, природничо-наукові та соціальні аспекти. Дуже важливо, щоб інженер-педагог знав не тільки навчальну програму зі спеціальної технології, а й основи природничо-наукових дисциплін: хімії, фізики, математики.

Третя особливість спеціальної технології зумовлена предметною будовою професійної підготовки кваліфікованих робітників, а також концентричною побудовою змісту цієї навчальної дисципліни. Предметна структура професійної підготовки робітників у ПТНЗ приводить до того, що однорідні технічні знання в учнів формуються у процесі вивчення ряду навчальних дисциплін. Наприклад, поняття про оброблювальний та різальний інструмент і його властивості висвітлюються під час вивчення фізики, хімії, математики, матеріалознавства, допусків і технічних вимірювань.

Курс спеціальної технології для слюсарів-ремонтників та електрозварників ручного зварювання складається із двох концентрів. Завданням першого (вступного) є повідомлення учням елементарних відомостей із професії, які дають змогу їм свідомо увійти у процес виробничого навчання. Це ті знання, які потрібні для засвоєння способів роботи на верстатах.

Під час вивчення матеріалів другого концентра здобуті раніше знання поглиблюються, доповнюються, доводяться до необхідного рівня засвоєння, який потребує кваліфікаційна характеристика.

Отже, під час розроблення уроків зі спеціальної технології викладачу треба враховувати не тільки внутрішньо предметні зв'язки, а й ступінь сформованості в учнів відповідних професійних знань і вмінь, здобутих під час вивчення комплексу взаємозв'язаних дисциплін.

Четверта особливість спеціальної технології – практична спрямованість її змісту, тісний зв'язок із виробничим навчанням. Це вимагає від інженера-педагога доброго знання змісту всієї професійної підготовки кваліфікованого робітника, володіння трудовими методами стосовно розглядуваної професії, а також тісного контакту з майстрами виробничого навчання.

Отже, проектування навчального процесу зі спеціальної технології вимагає від інженера-педагога як методологічних, так і інженерних знань, а також спеціальної психолого-педагогічної підготовки.

Висновки

Дидактичний аналіз змісту технічних та спеціальних дисциплін – процес, що складається з кількох етапів. Перший етап – аналіз навчальної дисципліни в цілому. При цьому виявляються її місце в навчальному процесі ПТНЗ, цілі та завдання її вивчення, можливості виховання і розвитку учнів.

Основними елементами змісту цих дисциплін є знання про техніку, технологію та використовувані при цьому матеріали. Крім того, у програмі дисципліни є відомості про властивості матеріалів, безпеку праці, основи виробничої санітарії, гігієну, економіку та ін. Оскільки всі вони не можуть бути засвоєні однаково, важливо класифікувати їх за потрібними рівнями засвоєння. При цьому особливу увагу слід звернути на ті знання, які забезпечують підготовку робітників відповідно до кваліфікаційної характеристики і створюють можливість для подальшої самоосвіти.

Усі знання, вміння та навички, що формуються під час вивчення розглядуваної дисципліни, поділяють на інтелектуальні та практичні. Перші пов'язані з уміннями планувати свою роботу, аналізувати будову машини або механізму, читати креслення і т. д.; другі – з виконанням креслень, ескізів, кінематичних схем, із проведенням демонстраційного експерименту, вимірюваннями різних параметрів тощо.

Важливим елементом даних дисциплін є підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до творчої діяльності, розвитку в них технічного мислення. Включення цього елемента в зміст навчання зі спеціальних дисциплін є прямим обов'язком викладача, оскільки в наш час у навчальному процесі неможливо передбачити всі можливі види технологічних процесів або вивчити конструкції всіх пристроїв, які має обслуговувати майбутній кваліфікований робітник. Від нього передусім вимагається вміння самостійно застосовувати здобуті знання. Викладач повинен домагатися цього підбором творчих завдань і раціональним використанням активних методів навчання.

Багато які науково-технічні, техніко-економічні поняття та теорії, які становлять зміст спеціальної технології для слюсарів-ремонтників, електрозварників ручного зварювання, досягли такого рівня узагальнення, що разом із професійною значущістю вони набули також світоглядного значення. До них належать такі поняття, як "техніка", "технологія", "інтенсифікація виробництва", "ринкова економіка", "конкурентоспроможність", "маркетинг", "менеджмент у техніці". Під час розкриття цих понять в учнів можуть бути сформовані світоглядні уявлення про суть техніки та зміст технічних наук, взаємозв'язки між технікою, людиною і працею, роль техніки в розвитку суспільства, економічні проблеми розвитку техніки в умовах ринкової економіки, можливості технічного мислення та ін.

Використана література:

1. Батышев С.Я. Подготовка рабочих в средних профессионально – технических училищах. – М.: Педагогика, 1988.
2. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. Посіб. Вид. 2 – ге, перероб., доп. – К.: Академвидав, 2007.
4. Коваленко О. Е. Методичні основи технології навчання. – Харків: Основа, 1996.

Давидов Анатолій Петрович – викладач спеціальних дисциплін ДНЗ "Одеське вище професійне училище автомобільного транспорту";

Сахаров Михайло Георгійович - заступник директора з навчально-виробничої роботи ДНЗ "Одеське вище професійне училище автомобільного транспорту";

Методичний посібник з курсу "Правила дорожнього руху", розділ "Дорожня розмітка"

Рекомендований для учнів ПТНЗ, що навчаються професії "Водій автотранспортних засобів"

1. Горизонтальная дорожная разметка

Разметка является одним из важнейших средств регулирования дорожного движения, она способствует лучшему ориентированию водителя на дороге, повышает безопасность движения.

Дорожная разметка делится на *горизонтальную* и *вертикальную*, и используется одновременно либо совместно с дорожными знаками, требования которых она подчеркивает или уточняет.

Горизонтальная дорожная разметка устанавливает определенный режим и порядок движения. Наносится на, проезжей части или по верху бордюра в виде линий, стрелок, надписей, символов и т.п. краской или иными материалами соответствующего цвета (см. п. 8.5.1 ПРАВИЛ).

Различают 23 вида горизонтальной дорожной разметки, рассмотрим их по порядку.

1.1 узкая (10 см) сплошная (непрерывная) белая линия.

Разметка 1.1 применяется:

1) для разделения транспортных потоков противоположных направлений на дорогах, которые имеют две или три полосы для движения в обоих направлениях, рис.1а;

Рис. 1а

2) для обозначения границ полос движения, рис.1б;

Рис. 1б

3) для обозначения границ участков проезжей части, на которые въезд запрещен (островки безопасности, площадки для остановки и т.п.), рис.1в;

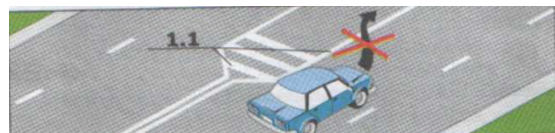

Рис. 1в

4) для обозначения границ мест стоянки транспортных средств, рис.1г;

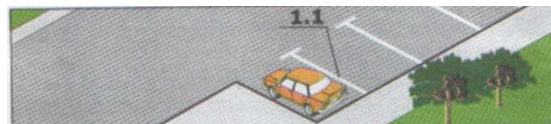

Рис. 1г

5) для обозначения края проезжей части дороги не отнесенной к "Автоматистри" или "Дороге для автомобилей", рис.1д.

Рис 1д

Пересекать линию 1.1 разрешается только в двух случаях:

- когда она обозначает край проезжей части,
- когда она обозначает разметку стоянок транспортных средств.

В остальных случаях линию 1.1 пересекать запрещено!

1.2 а)

белая широкая сплошная линия. Применяется только в одном случае – обозначает край проезжей части на автомагистрали, **пересекать линию 1.1 в этом случае запрещено.** Исключение составляет случай *вынужденной остановки*, когда разрешается съезд на обочину, рис.1.2.

Рис.1.1.

б)

желтая широкая сплошная линия. Применяется для выделения на дороге полосы для движения маршрутных транспортных средств. Пересекать эту линию другим транспортным средствам запрещено, рис.1.2а;

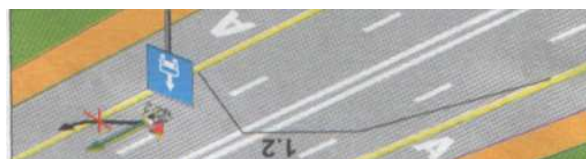

Рис.1.2а

в)

желтая широкая прерывистая линия. Пресекать эту линию другим транспортным средствам разрешено в трех случаях, рис.12б:

- для въезда во двор,
- для остановки, с целью посадки-высадки пассажиров,

Рис 1.2б

- для въезда на дорогу или съезда с дороги (в этом случае полоса для движения маршрутных транспортных средств становится полосой для разгона-торможения и водитель обязан ими воспользоваться)

1.3.

Белая, узкая, двойная, непрерывная линия – разделяет транспортные потоки противоположных направлений на дорогах, имеющих четыре и более полосы движения, рис.1.3.

Рис 1.3.

1.4.

Желтая, узкая, непрерывная линия, обозначает место, где запрещена остановка и стоянка транспортных средств. Применяется со знаком 3.34 и наносится у края проезжей части или по верху бордюра, рис.1.4.

Рис 1.4.

1.5.

Белая, узкая, прерывистая линия – разделяет транспортные потоки противоположных направлений, на дорогах имеющих две или три полосы, предназначенных для движения в одном направлении, рис.1.5.

Рис 1.5

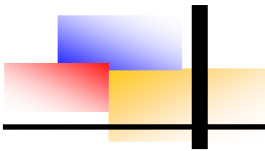
1.6.

Белая, узкая прерывистая линия - "линия приближения", предупреждает о приближении к разметке 1.1 или 1.11, разделяющей транспортные потоки противоположных или попутных направлений, рис.6.

Рис 1.6.

1.7.

Белая, узкая, с короткими штрихами, прерывистая линия – обозначает полосы движения, а также направление главной дороги в пределах перекрестка, рис.7.

Рис. 1.7.

1.8.

Белая, широкая, прерывистая линия; применяется в двух случаях:

– обозначает границу между полосой разгона или торможения и основной полосой движения, рис.1.8 а транспортное средство, выезжающее на дорогу через полосу разгона преимущества не имеет преимущества и должно уступить дорогу транспортным средствам, движущимся по этой дороге, рис.1.8.а;

Рис. 1.8.а

Обозначает границу между полосой остановок маршрутного транспортного средства, находящегося в "заездном кармане" и основной полосой движения, Рис. 1.8.б; маршрутное транспортное средство, выезжающее из "заездного кармана" в населенном пункте имеет преимущество, транспортные средства, движущиеся по основной полосе должны уступить дорогу маршрутному Транспорту, Рис. 1.8.б

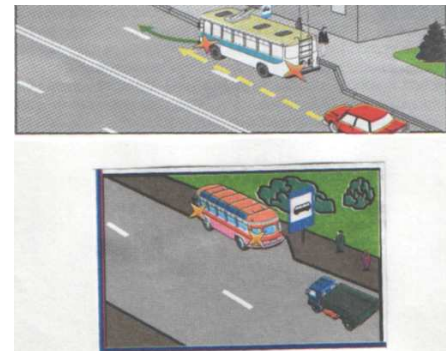

Рис. 1.8.б

1.9.

Белая, узкая, двойная, прерывистая линия, обозначает границы полос движения, на которых осуществляется реверсивное регулирование движения, а также разделяет полосы движения на таких дорогах, рис.1.9.

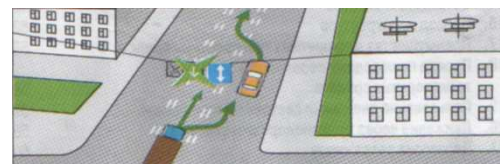

Рис. 1.9.

1.10

Желтая, узкая, прерывистая линия, обозначает место, где запрещена стоянка транспортных средств. Применяется со знаком 3.35 и наносится у края проезжей части или по верху бордюра, рис.10.

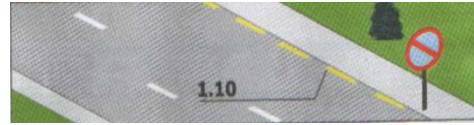

Рис. 1.10.

1.11.

Двойная, белая линия, одна из которых прерывистая, разделяет транспортные потоки противоположных направлений на участках дорог, где перестроение разрешено только с одной полосы (со стороны прерывистой линии), рис.11.

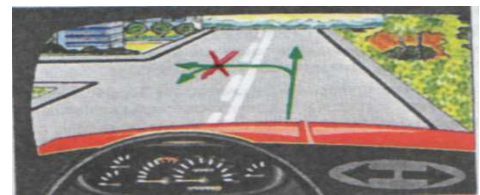
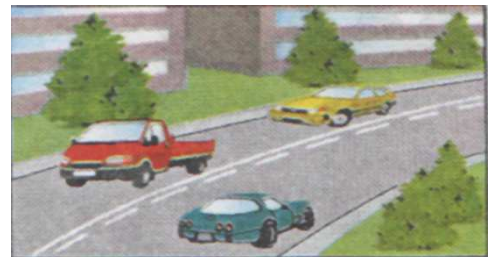

Рис. 1.11.

1.12.

Стоп-линия – указывает место, где водитель должен остановиться при наличии знака, либо при сигнале светофора или регулировщика, запрещающего движение, рис.1.12.

1.13.

Стоп-линия – указывает место, где водитель должен при необходимости остановиться и уступить дорогу транспортным средствам, движущимся по пересекаемой дороге, рис.1.13.

Рис. 1.13

2. Зебра

2.1. Обозначает нерегулируемый пешеходный переход, рис.2.1

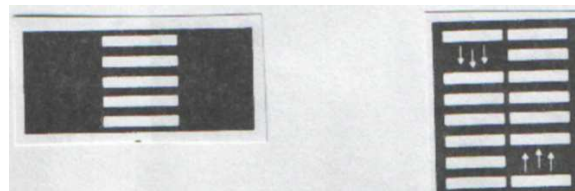

Рис. 2.1.

2.2. Обозначает пешеходный переход, где движение регулируется светофором, рис.2.2.

Рис. 2.2

2.3. Обозначает место, где велосипедная дорожка пересекает проезжую часть

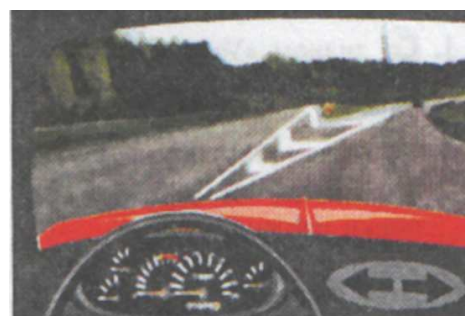

Рис. 2.3.

2.4. Обозначает направляющие островки в местах разделения, разветвления или слияния транспортных потоков

2.4.a

2.4.б

2.4.б

2.5. Обозначает остановки маршрутных транспортных средств

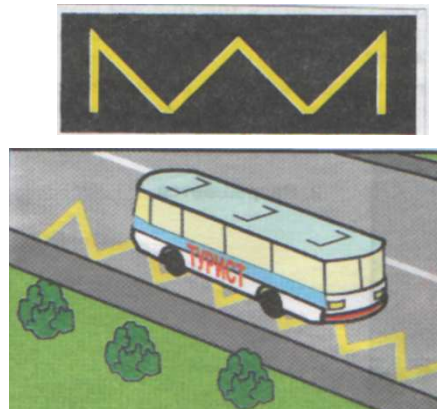

Рис. 2.5.

2.6. Указывает разрешенные на перекрестке направления движения по полосам. Применяются самостоятельно или в сочетании со знаком

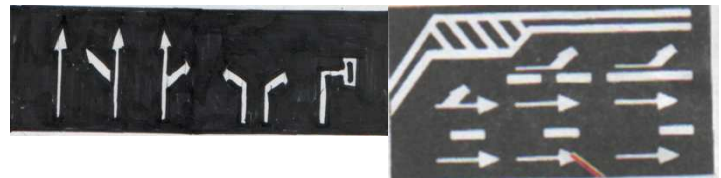

Рис. 2.6.

2.7. Разметка с изображением "тупика" наносится для обозначения того, что поворот на ближайшую проезжую часть запрещен, рис.2.7.

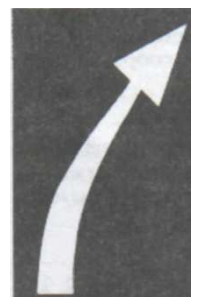

Рис. 2.7.

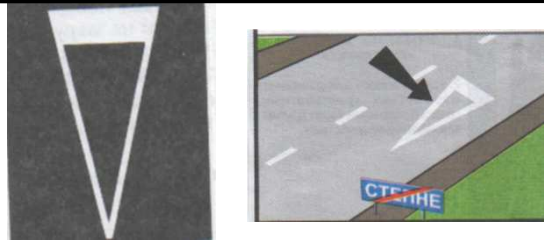
2.8. Предупреждает о приближении к сужению проезжей части, либо к линии разметки 1.1, 1.11, разделяющие транспортные потоки противоположных направлений, рис.2.8.

Рис 2.8.

2.9. Предупреждает о приближении к разметке 1.13

2.10. Надпись "СТОП" – предупреждает о приближении к разметке 1.12, если она применяется со знаком 2.2.

Рис. 2.10.

2.11. Указывает номер дороги (маршрута)

Рис. 2.11

2.12. Обозначает полосу, предназначенную для движения только маршрутных транспортных средств.

Рис. 2.12

Линию 1.1 пересекать запрещается, если она является разделительной линией (полосой). Однако, как исключение ее разрешается пересекать, для объезда неподвижных препятствий, размеры которого не позволяют осуществить его безопасный объезд, не пересекая эту линию, а также обгона единичных транспортных средств, движущихся со скоростью менее 30 км/час.

3. Вертикальная дорожная разметка

3.1. Элементы дорожных сооружений

3.2. Нижний край пролетного строения тоннелей мостов и путепроводов

3.3. Круглые тумбы, установленные на разделительных полосах или островках безопасности

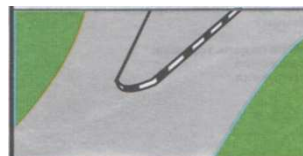
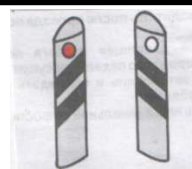

3.4. Направляющие столбики, надолбы, опоры ограждений и т.п.

3.5. Боковые поверхности ограждений дорог на закруглениях малого радиуса, крутых спусках, других опасных участках.

3.6. Боковые поверхности ограждений на других участках.

3.7. Бордюры на опасных участках и возвышающиеся островки безопасности

Литература:

1. Правила дорожного движения. Официальное издание.-К.:Арий,2012.
2. Дерех З.Д. Иллюстрированные правила дорожного движения Украины: учеб. Пособие.– 2–е изд., перераб. и дополн. К.: Арий, 2012.

Друзякіна Олена Валеріївна – викладач суспільних дисциплін Іллічівського морського коледжу Одеського національного морського університету.

Бубнова Олександра Іванівна – викладач англійської мови Іллічівського морського коледжу Одеського національного морського університету

ПРАВА ЛЮДИНИ – ТВОЇ ПРАВА

(бінарний урок)

Зміст цього уроку:

- знайомить учнів з основними етапами історії розвитку прав людини, з роллю ООН у створенні основного документа в цій сфері - Загальної декларації прав і свобод людини;
- розкриває діяльність видатних особистостей, які зіграли величезну роль у втіленні в життя прав і свобод громадян;
- дає уявлення про міжнародні документи з прав людини та їх зв'язок з Конституцією України;
- знайомить з історією створення Гельсінської групи, її роллю у формуванні правосвідомості громадян, дотримання прав і свобод громадян нашої держави, контролюючи дії державних структур.

Проведення бінарного уроку сприяє не тільки підвищенню правосвідомості учнів, але і вдосконаленню знань англійської мови.

Даний урок може бути цікавий не тільки викладачам історії, правознавства та англійської мови, але і класним керівникам при проведенні класних годин з формування громадянської позиції учнів, основ правової культури, вихованні поваги до закону, до соціальних і правових норм.

При підготовці цього уроку була проведена велика пошуково-дослідницька робота з вивчення матеріалів історії розвитку прав і свобод громадян і створення Загальної декларації прав людини. У проведенні цього уроку брали участь учні другого курсу, які вивчили історію розвитку прав і свобод громадян з найдавніших часів по сьогоднішній день.

Учні познайомилися з діяльністю відомих правозахисників Елеонорою Рузвельт, Ральфом Банчем, Махатма Ганді та іншими видатними особистостями, які зіграли величезну роль у боротьбі за права і свободи громадян, а також діяльністю Гельсінської групи з дотримання прав і свобод громадян України на сучасному етапі.

Були використані хронікально-документальні матеріали, аудіо та відео матеріали, які розширили знання учнів не тільки з предмету правознавства, але і, слухаючи в оригіналі виступу правозахисників на Міжнародній конференції 1948 року, удосконалювали знання англійської мови.

На уроці використовувався метод рольової гри - ток-шоу, де кожен з учнів виконував ту або іншу роль, яка вимагала не тільки знання матеріалу, але і чималого

артистизму при виконанні ролі ведучого, історика, соціолога, філософа, журналістів, перекладачів і навіть в ролі самої Елеонори Рузвельт, яка звернулася до присутніх англійською мовою.

Проведення даної роботи сприяло підвищенню правосвідомості учнів, виховання почуття патріотизму, формування активної громадянської позиції будівничих правової держави України.

Тема : "Права людини – твої права"

Цілі:

навчальна:	ознайомити учнів з історією розвитку прав і свобод людини, з необхідністю і процесом створення Загальної декларації прав людини в 1948 р.; діяльністю правозахисників в світі і в Україні.
розвиваюча:	розвивати в учнів уміння аналізувати історичні факти; формувати основи правової культури;
виховна:	виховувати в учнів особистісні риси громадянина України, патріотизм; продовжувати формування активної громадянської позиції , виховувати повагу до закону, правових норм;
методична:	використання інноваційних технологій на уроці.
Форми роботи	рольова гра, круглий стіл, доповіді
Тип уроку:	удосконалення і систематизація одержаних знань.
Вид уроку	ток-шоу
Метод навчання:	інформаційно-пошуковий
Міжпредметні зв'язки:	англійська мова, історія України, всесвітня історія, українська література
Дидактичне забезпечення уроку:	1. Презентація "Права людини" 2. Відеоматеріал див. http://www.youtube.com/watch?v=dLSq5Xyil2Q ; 3. Аудіоматеріал див. http://www.un.org/russian/av/radio/unhistorynew/declaration.-nt.mp3 4. Загальна декларація прав людини
Технічні засоби забезпечення :	телевізор, комп'ютер

Хід уроку:

Ведущий 1: Добрый день дорогие гости, участники нашего ток-шоу "Права человека- твои права".

Ведущий 2. 10 декабря 2011 года исполнилось 63 года со дня принятия Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций (ООН) Всеобщей декларации прав человека, в которой провозглашены основополагающие личные, политические, гражданские, социальные и культурные права человека.

Идея прав человека имеет долгую историю и своими корнями она уходит в мировые религии и древние философские учения. Необходимо отметить то, что вся философия прав человека основана на одной несомненной ценности. Эта ценность — человек.

Ведущий 1. Права человека естественны, они принадлежат каждому от рождения только потому, что он — человек. Недаром говорят, что источник прав человека - в сущности человека. Права человека неотъемлемы. Это значит, что их нельзя утратить, поскольку они имеют отношение к факту самого человеческого существования. Права взаимозависимы и взаимосвязаны. Они универсальны, то есть, применимы к людям во всем мире, причем без ограничений во времени.

Ведущий 2. Прежде чем дать определение понятию "права человека", наши международные корреспонденты обращались с этим вопросом к жителям многих государств. Давайте посмотрим репортаж (просмотр 1 части видеоматериала <http://www.youtube.com/watch?v=dLSq5Xyil2Q>) данный видео материал разделен на 2 части).

Ведущий 1. В нашей студии собрались представители разных профессий из разных стран, которые дадут исчерпывающую информацию по данному вопросу.

А сейчас я хочу предоставить слово корреспонденту газеты "Таймс", который проведет небольшой социологический опрос в нашей студии.

Journalist: the British newspaper «Times». The topic of our talk-show is «The rights of a man». (Журналист: Британская газета «Times». Тема нашего ток-шоу «Права человека - твои права».)

Journalist: Could you tell me what the conception «the right of man» means? (Не могли бы вы сказать, что для вас значит понятие «права человека»?)

– It's a pity but I can't explain. (К сожалению, не могу объяснить...)

Journalist: Do you have any idea of the meaning «the right of man»? (А как вы понимаете значение «права человека»?)

– Oh, it's difficult to say but I'll try. I think it is something that guarantees to people some democratic freedoms. (Трудно сказать, но я попробую. Это то, что гарантирует людям демократические свободы).

Journalist: And what about you? What do you think? (А вы? Что вы думаете?)

– In my opinion "a right" means something that a man can do or can't do. (По моему мнению, «право человека» - это свобода, что человек может делать или не может.)

Journalist: What do you know about the right of a man? (Что вы знаете о правах человека?)

– As far as I know the basic rights are the rights to work, rest, housing, education. (Насколько мне известно, основными правами являются право на труд, отдых, жильё, образование)

Journalist: Would you like to add any more rights? (Не хотите ли добавить, какие ещё права существуют?)

– There are such important rights as freedom, life, independence. (Такие важные права как свобода, жизнь, независимость.)

Journalist: Thank you for the interview. (Благодарю за интервью.)

Ведущий 2. Известный древнегреческий философ Аристотель отметил: "Государство создается не ради того лишь, чтобы жить, а больше для того, чтобы жить

счастливы". А счастливы мы можем жить только в таком государстве, где действительно торжествует Справедливость, Закон, Право.

Ведущий 1. Ещё греческие философы доказывали, что все люди от рождения имеют одинаковые, данные природой права, т.к. все люди созданы космосом. Китайский мыслитель Мо Дзи (5 ст. до н.э.), утверждал, что все люди равны перед Богом.

Ведущий 2. Так как же возникла и развивалась идея прав человека? Давайте посмотрим репортаж (просмотр 2 части видеоматериала <http://www.youtube.com/watch?v=dLSq5Xyl2Q>).

Ведущий 1. Давайте обратимся к представителям религии

Слово предоставляется представителю православной церкви:

В Библии зафиксировано исходное право человека, без которого все другие теряют смысл – право на жизнь, также там есть и положение о неприкосновенности частной собственности, равенство людей перед судом, ответственность человека за свои поступки. Библия акцентирует на том, что человек не должен наносить вред другим людям.

В древних полисах (Афины, Рим) впервые возникли идеи демократии, согласно которым, всем людям (кроме рабов) гарантировалась личная неприкосновенность, свобода, участие в управлении государством, право частной собственности.

Слово предоставляется историку:

Идея прав и свобод человека развивалась и в средневековье. В 1215 году английские бароны заставили короля Иоанна Безземельного подписать Великую Хартию вольностей, которая ограничила власть короля, закрепила право на неприкосновенность личности, защиту частной собственности, право человека на свободное передвижение. Эпоха Возрождения положила начало новому взгляду на человека как личность автономную, способную реализовать свои разносторонние творческие возможности. Возрождение породило теорию природных прав человека.

Слово предоставляется философу:

Среди пионеров идеи природных (естественных) прав человека был английский философ Джон Локк, по мнению которого жизнь, свобода и собственность являются неотъемлемыми правами каждого человека, независимо от его социального происхождения. Ими человек наделяется от рождения.

Жан-Жак Руссо считал, что именно государство должно следить за тем, чтобы у каждого было всего вдоволь, и никто не имел слишком много имущества.

Жан Мелье вообще выступал против частной собственности как причины неравенства людей.

Слово предоставляется правоведа:

Первый шаг по признанию прав человека был сделан Декларацией независимости Вирджинии в 1776 г. Томаса Джефферсона, что провозгласила права, которыми наделены люди от рождения. Эта Декларация стала основой Декларации независимости США 1776р, а та, в свою очередь, определила основные идеи Конституции США 1787 г. .

Следующим шагом в развитии идей прав и свобод человека стала Французская Декларацию прав человека и гражданина 1789г.

В Декларации провозглашается, что всем гражданам должны быть гарантированы права на «свободу, собственность, безопасность и сопротивление угнетению». Также, Декларация рассматривает закон в качестве «выражения общей воли», направленной на укрепление этого равенства прав и запрет «только тех действий, которые несут вред обществу».

Ведущий 1. Таким образом, в 18 веке, веке свободы, рождаются концепции свободного человека, формируются первые Конституции: французская, американская. Развиваются социалистические теории.

Ведущий 2. Существует три поколения прав. Именно к этому периоду относится первое поколение прав человека – поколение гражданских (личных) и политических прав. Это - право на жизнь, свобода вероисповедания, право на свободу собраний, митингов, демонстраций, свобода выявления взглядов и тому подобное.

Выступления учащихся

Ученик 1. С расширением международных отношений опыт и идеи одних народов влекли значительное влияние на представление о правах и свободах человека в других странах. Как результат, мир увидел первые международные соглашения направленные против рабства и работорговли.

Ученик 2. В 1864 году представители шестнадцати европейских стран и нескольких американских штатов собрались на конференцию в Женеве по приглашению Швейцарского федерального совета по инициативе Женевского комитета. Эта дипломатическая конференция проводилась с целью принятия конвенции о солдатах, получивших ранения на войне.

Основные принципы, изложенные в этой Конвенции и сохранившиеся в последующих Женевских конвенциях, наложили обязательство обеспечивать без дискриминации заботу о раненых и больных военных и уважение к медицинским транспортным средствам и оборудованию, на которые должен быть нанесён хорошо заметный символ красного креста на белом фоне.

(просмотр презентации - слайд – фото Томаса Джефферсона, фото зала ООН, материалы о создании ООН)

Ведущий 1. Второе поколение прав человека – поколение экономических, социальных и культурных прав - сформировались в начале XIX века в процессе борьбы людей за улучшение своего экономического положения и повышения культурного статуса (право на труд, свободный выбор работы, социальную защиту, отдых, образование, достаточный уровень жизни и т.д.)

Ведущий 2. Права человека третьего поколения формировались после Второй мировой войны как коллективные. Их можно назвать правами людей и народов.

В июне 1945 года, после разгрома фашистской Германии, в Сан-Франциско был утвержден Устав Организации Объединенных Наций. Права человека упоминаются в нем семь раз.

Ведущий 1. А вскоре, после окончания Второй мировой войны, 24 октября 1945г. была образована ООН, целью которой является поддержание мира между народами и безопасности.

Согласно Уставу ООН было создано шесть её основных органов, в том числе Генеральная ассамблея, Совет безопасности, Международный суд, а также Экономический и социальный совет, которые занимались вопросами прав человека. Устав ООН наделил Экономический и Социальный совет полномочием создавать "комиссии по экономическим и социальным вопросам, а также комиссии для популяризации прав человека...".

В 1948 году Комиссия по правам человека ООН, в состав которой вошли представители 18 стран — участниц ООН, под предводительством Элеоноры Рузвельт, вдовы экс-Президента США Франклина Рузвельта подготовила специальный документ - Всеобщую Декларацию прав человека.

Ведущий 2. А сейчас мы обращаемся к историкам, которые представят нам историческую справку об Элеоноре Рузвельт.

(просмотр презентации - слайд – фото Элеоноры Рузвельт)

Историк. Анна Элеонора Рузвельт (1884-1962), американская гуманистка и жена президента Франклина Д. Рузвельта, была искренним защитником трудящегося и обездоленного люда, борцом за решение вопросов образования, медицинского обслуживания и других проблем, которые касаются детства. Во время Второй мировой войны она много путешествовала от имени своего мужа, претворяя в жизнь идею, которой он был отдан: создание международной организации для предотвращения будущих войн. После смерти Франклина Д. Рузвельта в 1945 г. Элеонора Рузвельт была назначена членом делегации США к вновь созданной Организации Объединенных Наций, а в начале 1946г. она стала первой, кто возглавил комиссию ООН по правам человека. Находясь на этом посту, она сыграла выдающуюся роль в разработке и принятии Международной декларации прав человека. Работа Элеоноры Рузвельт в Объединенных Нациях длилась до 1952р.

Ведущий 1. Слово предоставляется Элеоноре Рузвельт (роль Элеоноры Рузвельт исполняет учащаяся)

Eleonora Ruzwelt . "I consider the work of this Commission is important in two reasons. First we have formed some inalienable rights of a man. Secondly we have determined that the state of a modern world demands a list of definite guarantees of defence to receive a sensation of safety and the human dignity. All this has an educational meaning.

I am convinced that the Declaration will have a positive and sensible influence on the world outlook of all people on the planet. It seems it would be more important the admission of the Declaration by all members of the United Nations

All the members will try to live according to the principles of this Declaration, its standards. As the aim of the Declaration is clearly defined the people of good will throughout the world will try to achieve it and I hope the Declaration will be a great success.

More and more states join the Convention and it will really introduce the rights into the life. People will be able to refer to it in the courts of the countries which ratify it. A lot of people all over the world will be in safety.

The work of the Commission has a great importance because it has measured the ideal and we should strive for it.

Man does not live by bread alone. "

(From the article of Eleonora Ruzwelt "Long-term plans of the rights of a man ")

Перевод выступления Элеоноры Рузвельт "...Я считаю, что работа комиссии важна по двум причинам. Во-первых, мы сформулировали некоторые неотъемлемые права человека. Во-вторых, мы установили, что состояние современного мира требует перечня определенных гарантий защиты, которые должно иметь лицо, чтобы получить ощущение безопасности и человеческого достоинства. Все это имеет сугубо просветительское значение. Я действительно склонна считать, что Декларация окажет весьма позитивное и ощутимое влияние на мировоззрение всех людей планеты. Более важным, по-видимому, было бы принятие Декларации всеми державами - членами Объединенных Наций. Не потому, что они сразу же начнут жить за ее принципами, а потому, что она должна поддерживать нормы, к которым эти государства, приняв ее, начнут стремиться. Поскольку цель становится четко очерченной, люди доброй воли повсюду будут пытаться достичь ее с большим рвением и, я надеюсь, с большей надеждой на успех.

Поскольку к Конвенции пристаёт все больше государств, она действительно внедрит в жизнь права, которые станут реальными, и на нее можно будет ссылаться в судах стран, что ее ратифицируют. Повсюду много людей будут чувствовать себя безопаснее. И поскольку большие государства с ее ратификацией наложат на себя определенные ограничения, меньшие государства, которые побаиваются злоупотреблений силой со стороны больших, приобретут чувства большей уверенности.

Работа Комиссии имеет огромное значение потому, что она вычеканила перед нами идеал, к которому следует стремиться. Не самым лишь хлебом живет человек".

(Из статьи Элеоноры Рузвельт "Перспектива прав человека", апрель 1948р.)

Ведущий 1. Также по вопросу прав человека много полезного сделал и американский дипломат, ответственный сотрудник ООН Ральф Банч.

(просмотр презентации - слайд – фото Ральфа Банча)

Ведущий 2. Мы обращаемся к историкам, которые предоставят нам историческую справку о Ральфе Банче.

Историк. Ральф Банч (1904-1971) був американським дипломатом і відповідальним працівником Організації Об'єднаних Націй протягом більш як двох десятиліть. Він брав активну участь у започаткуванні цієї організації, а 1947 р. увійшов до Секретаріату ООН як голова його опікунського відділу. Згодом, у 1949 р., на посаді заступника Генерального Секретаря ООН з особливих політичних питань, опрацював угоду про припинення вогню у війні між палестинськими арабами та євреями. За майстерність і наполегливість, виявлені у цій справі, 1950 р. був удостоєний Нобелівської премії миру. Банч тривалий час був активістом Руху за громадянські права у Сполучених Штатах. Співзасновник Національного конгресу у справах негрів, він протягом 22 років входив до Національної асоціації за поступ кольорового населення.

Ведущий 2. Слово предоставляется Ральф Банчу (роль Ральфа Банча исполняет учащийся)

Ральф Банч "(...) Ніколи не можна досягти досконалості у взаєминах між людьми або в дії механізму демократії. У справі демократії слід постійно скорочувати відстань між ідеалом і реальністю, Щоб демократія процвітала або принаймні виживала, вона завжди повинна бути динамічною. Вона повинна рухатися вперед, до ще більшої свободи, кращого життя, повнішої гідності тих людей, котрим вона служить. Будь-який крок назад, будь-яке зазіхання на громадянські права, надані демократією, будь-яке приниження гідності особи, будь-яке погіршення добробуту людей вихолощує ідеал, сповільнює поступ людства.

Ми, американці, не просто маємо демократію, ми побудували її на унікальному ґрунті — об'єднанні людей з таким різноманітним походженням, якого не знала жодна інша держава...

Безсумнівно, у царині людського прояву немає нічого, що було б настільки натхненним і водночас надихало так само сильно, як єднання вільних людей усіх рас на основі спільних інтересів, мети та ідеалів. Бачення світу, в якому народи жили б разом у мирі та братерстві, може бути далеким від втілення, проте воно залишається найблагороднішим ідеалом людського існування". (з промови "Дорога до миру", виголошеної 30 червня 1930 р. на 92-х щорічних зборах Національної освітньої асоціації у Нью-Йорку)

Ведущий 1. Давайте прослушаем аудиоматериал о создании и принятии Всеобщей декларации прав человека (приложение <http://www.un.org/russian/av/radio/unhistorynew/declaration.-nt.mp3>)

Ведущий 2. Эта Комиссия и составила Декларацию, которая была принята 10 декабря 1948 года в Париже на третьей сессии Генеральной Ассамблеи ООН (к тому моменту в ООН было 56 стран-участниц), определила базовые права человека: гражданские, политические, экономические, социальные и культурные. Наибольший вклад в работу Комиссии по выработке проекта Декларации внесли ее главный автор канадец Джон Питер Хампрей, Рене Кассэн (Франция), Чарлз Малик (Ливан), Пенг Чан Чэнг (Китай), Эрнан Санта Круз (Чили), Александр Богомолов и Алексей Павлов (Советский Союз), Лорд Дьюкстон и Джеффри Уилсон (Великобритания) и Уильям Ходгсон (Австралия).(просмотр презентации - слайд – фото разработчиков Всеобщей декларации прав человека)

Ведущий 1. Этот небольшой по объему документ (всего 30 статей) стал гимном человеку, его достоинству и самоценности. Декларация - это не юридический договор, а прокламация (провозглашение) "общих достижений всех народов и наций", поэтому она не содержит в себе санкций за нарушения указанных прав и свобод.

Ведущий 2. Тем не менее, Декларация прав человека ООН имеет прямое действие, то есть на нее можно ссылаться при защите своих прав, и её положения часто используются в международных судах при рассмотрении дел по фактам нарушения прав человека.

Выступает юрист. Кроме того, на основании декларации построены два обязательных для участников ООН договора: Международный пакт о гражданских и политических правах (1966) и Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах(1966). А также, Второй факультативный протокол к Международному пакту о гражданских и политических правах, направленной на отмену смертной казни (1989 г.). В совокупности все три документа составляют Международный билль о правах. Для государств-участников, подписавших этот документ, он является обязательным для исполнения. Впоследствии были подготовлены другие документы

(конвенції): Конвенція о правах ребенка, Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания и т.д.

Тест документа заложил основы унификации в сфере прав человека, стал ориентиром и моделью для многочисленных конституционных и законодательных положений. По различным оценкам экспертов, не менее 90 национальных конституций, выработанных после 1948 года, содержат формулировки основных прав, которые если и не воспроизводят в точности положения Декларации, то, по крайней мере, стимулированы ею.

Необходимо отметить, что в 1950 году ООН было решено отмечать день принятия Декларации как День прав человека.

Ведущий 1 . А как же защищались права человека в Украине? Сейчас мы нашу студию поделим на две группы, каждая из которых ознакомится с материалами деятельности украинского правозащитного движения – Украинской Хельсинской группой. А затем студия сможет дать ответы на поставленные вопросы ведущих.

Ведущий 2. Слово предоставляется правоведа.

Выступает правовед.

9 листопада 1976 р. в Україні створюється Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод, відома також як Українська Гельсінська група (УГГ), об'єднання діячів українського правозахисного руху.

Членами-засновниками УГГ були Руденко Микола Данилович (керівник групи), Бердник Олександр, Петро Григоренко, Іван Кандиба, Левко Лук'яненко та багато інших .

Підставою для утворення УГГ були постанови про права людини Заключного акту Наради у справах безпеки й співпраці в Європі у Гельсінках 1975.

УГГ встановила зв'язок зі своїми кореспондентами та співробітниками у різних частинах України, а також з іншими гельсінськими групами (вірменською, грузинською, литовською, російською), збрала сотні документів, які свідчили про порушення органами влади людських та національних прав, й у своїх деклараціях, меморандумах, зверненнях, протестах довела їх до відома різних міжнародних кіл, а також органів влади СРСР.

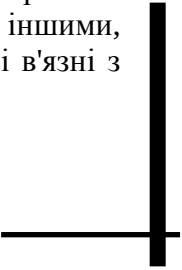
УГГ виступала за оборону переслідуваних за переконання, надавала їм моральну та юридичну допомогу. Від другої половини 1970-их рр. УГГ виявилася в Україні діяльним у рамках існуючого радянського законодавства і міжнародних договорів речником прагнень українського народу до політичної і соціальної свободи та державної незалежності. Правозахисна платформа УГГ стала в наявних в СРСР та у світі умовах мобілізуючим, ефективним засобом для активізації громадськості й оборони українських національних інтересів.

Але починаються Репресії проти УГГ. КДБ застосовувало до УГГ жорстокі репресії. У 1977 заарештовано й тоді або у наступному році засуджено на максимально допущену законом (ст. 62 Кримінального кодексу УРСР — "антирадянська агітація та пропаганда") кару від 7 до 10 років ув'язнення і 5 років заслання членів-засновників УГГ: М. Руденка, О. Тихого, Л. Лук'яненка, М. Мариновича, М. Матусевича.

Після арештів до УГГ вступали нові члени, яких теж переслідували, а згодом заарештовували.

З 1979 членами УГГ стали: Стус Василь Семенович, Чорновіл В'ячеслав Максимович.

Навесні 1979 в Мордовських таборах політичних в'язнів створено Групу сприяння виконанню Гельсінських угод у місцях позбавлення волі, до якої ввійшли, між іншими, деякі члени УГГ (Л. Лук'яненко, М. Руденко, О. Тихий), а також інші політичні в'язні з України.

Добивалися виїзду за кордон. На підставі доручення від УГГ створено Закордонне Представництво УГГ, яке діяло в напрямі здійснення програми УГГ, виступало перед чужим світом на оборону діячів правозахисного руху в Україні, втримувало зв'язки з різними міжнародними організаціями (Міжнародна Амністія, профспілками, представниками за кордоном правозахисних груп інших народів СРСР).

1979–1980 посилено терор в Україні, особливо проти членів УГГ. Декого з них судили за провокаційними звинуваченнями в спробі згвалтування, посіданні зброї, опорі міліції та іншими неpolitичними статтями КК УРСР.

З 1979 Закордонне Представництво УГГ вела акцію за мобілізацію міжнародної громадської думки на захист прав людини та народів під час Мадридської конференції. 1980 ЗП УГГ почала видавати "Вісник репресій України".

До 1991 року, будучи у складі СРСР, Україна теоретично мала в ООН власне представництво на рівні незалежної держави. Фактично діяльність була обмежена рамками проведення єдиної радянської політики.

У 1997 році Міністра закордонних справ Г.І. Удовенко обрали на посаду голови 52-ої сесії Генеральної ООН Асамблеї - найвища посада. Ця сесія увійшла до історії як "сесія реформ", запропонована Генеральним секретарем К.Аннаном і дала імпульс до оновлення організації.

Український Гельсінський союз з прав людини був створений 1 квітня 2004 року і складається з 30 суспільних правозахисних організацій-учасників. Союз є неприбутковою і неpolitичною організацією.

Ведущий 2. Зачитывает вопросы для обсуждения в студии:

1. В чем заключалась цель группы? Могла ли она быть реализована в СССР? Почему?

2. Как использовались для борьбы с диссидентством соответствующие статьи Уголовного кодекса?

3. Почему советское руководство пыталось препятствовать эмиграции из Украины, особенно по политическим мотивам?

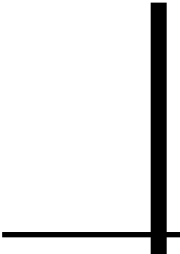
4. Почему советская власть не допускала существования легальной оппозиции?

Ведущий 1. Я считаю, что сегодня мы нашли ответы на вопрос "Зачем надо изучать права человека?" Отвечая на него, можно сказать, что чем больше людей будут знать о правах человека и стараться жить по принципам, которые содержат в себе эти права, тем больше вероятность, что права человека станут не просто идеальной моделью, но и реальностью.

Хотелось бы закончить наше ток-шоу стихотворением Дарьи Ременюк

Каждый, право, имеет право
На то, что слева, на то, что справа,
На то, что сверху, на то, что снизу,
Но правда жизни полна сюрпризов!

Тысячи лет люди ждут волшебства:
Не сказкой, а былью станут ПРАВА!

Право на труд и право на отдых...,
Но с отдыхом часто случается промах.

Ведь право на труд – не синоним достатка,
И с отдыхом может случиться накладка.

Право серьёзное очень – лечиться,
Тоже привязано к праву трудиться.
И если за труд получаешь немного,
Гладкой к здоровью не будет дорога.

Право на свежие воздух и воду,
Чистоту улиц в любую погоду,
Право на жизнь в красивых домах.
Когда же всё это исполнится? Ах!

Нельзя позволять и нельзя соглашаться,
Пассивным нельзя никогда оставаться,
Когда превращают в пустые слова
Права ЧЕЛОВЕКА, НАРОДА права!!!

Права человека – закон и порядок,
Счастливая жизнь без вранья и оглядок.
По Миру лучом пронесётся молва:
"В Украине священны народа права!"

Пусть в завтрашнем дне станут былью мечты...
Я верю в их исполнение, а ты?

Список використаної літератури

1. Права людини: Підручник для 10-11 кл. / Кол. авторів. Упоряд. Л.За-блоцька. — К.: Право, 1997.
2. Пометун О.І., Ремех Т.О.. Права людини: навч. посіб.для 10(11) кл.-К.:ЛітераЛТД., 2008.
3. Права людини в Україні: Доповідь правозахисних організацій. Українська Гельсінська спілка з прав людини. — Харків: Фоліо, 2005.
4. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2003.
5. Популярна юридична енциклопедія. — К.: Юрінком Інтер, 2002.
6. Конституція України: Офіційний текст: Коментар законодавства України про права і свободи людини і громадянина: Навч. посіб./ Автор-укл. М.І. Хавронюк. — К.: А.С.К., 2003.
7. Кушніренко О.Г., Слінько Т.М. Права і свободи людини і громадянина. — Харків: Факт, 2001.
8. Загальна декларація прав людини, 1948
9. <http://www.un.org/russian/av/radio/unhistorynew/declaration.-nt.mp3>
10. <http://www.youtube.com/watch?v=dLSq5Xyil2Q>

Додаток А.

Текст аудіозапису. З історії створення Загальної декларації прав людини (<http://www.un.org/russian/av/radio/unhistorynew/declaration.-nt.mp3>)

В июне 1945 года, после разгрома фашистской Германии, в Сан-Франциско был утвержден Устав Организации Объединенных Наций. Права человека упоминаются в нем семь раз.

Чуть позднее, в феврале 1946 года, Экономический и Социальный Совет ООН учредил Комиссию по правам человека. Тем самым был сделан важный шаг, гарантирующий, что в послевоенном мире защита индивидуальных прав и свобод станет одной из первостепенных задач.

В состав Комиссии вошли представители 18 стран мира. Именно им и принадлежит заслуга в создании Всеобщей декларации прав человека.

Нацистская Германия в 30-е годы. Расовая чистота — движущая сила режима, стремящегося к созданию белокурой и голубоглазой расы господ. Те, кто не отвечает критериям чистоты крови, подлежат отправке в концентрационные лагеря и уничтожению в газовых камерах.

Мир беспомощно наблюдал за усилением террора. А Германия тем временем вышла из Лиги Наций. Третий рейх не собирался терпеть вмешательство извне.

Именно в это время молодой французский юрист Рене Касса приходит к выводу, что миру нужен надежный правовой механизм, способный остановить террор и покушение на человеческое достоинство:

"В 1933 году, когда несостоятельность Лиги Наций позволила Гитлеру прийти к власти, у меня родилось убеждение, что мировое сообщество должно участвовать в защите прав человека".

В Европе уже бушевала война, когда в 1941 году президент Рузвельт изложил свое видение будущего, провозгласив знаменитые "четыре свободы": *"Первая из них — это свобода слова и свобода выражения мнений во всем мире. Вторая — это свобода вероисповедания для всех. Третья — свобода от нужды. И четвертая — это свобода от страха, а это означает всеобщее сокращение вооружений во всем мире".*

Одна из самых страшных страниц в истории XX века закончилась. Фашизм потерпел крах, немецкая армия была разгромлена.

И вскоре представители практически всех стран мира встретились в Сан-Франциско. Участники конференции утвердили Устав ООН, а спустя некоторое время была учреждена Комиссия по правам человека.

В состав Комиссии вошли представители 18 стран мира. В их числе были выдающиеся философы, юристы и дипломаты.

Вспоминает Мери Энн Глендон, профессор права Гарвардского университета: *"Это были люди, которые не допустили бы победы зла. Они видели самое страшное и были полны решимости сделать все от них зависящее, чтобы оно никогда не повторилось".*

Среди членов Комиссии был французский юрист Рене Касса и канадский правовед Джон Хамфри. Они приступили к разработке проекта Всеобщей декларации прав человека.

Говорит Мери Глендон: *"Хамфри проделал поразительную работу по сбору и систематизации большого количества материалов. Но именно Касса смог превратить массу материала в последовательный и цельный документ со своей структурой, темами, принципами и взаимосвязанными компонентами. Так что в определенном смысле оба они были творцами Декларации. Каждый из них мог сказать: я был автором этого документа".*

И вот наступил долгожданный день. 10 декабря 1948 года в парижском дворце Шайо делегаты третьей сессии Генеральной Ассамблеи приступили к обсуждению Всеобщей декларации прав человека: *"Наконец, наступил решающий день — 10 декабря. Для всех нас, сотрудников Секретариата, работавших над этой проблемой, это был очень волнующий момент, так как мы знали, что большинство поддерживает Декларацию, но волновались, будут ли голоса против. Возможно, Саудовская Аравия проголосует против, будет ли Советский Союз голосовать "за" или воздержится?"*

Всеобщая декларация была принята подавляющим большинством голосов при восьми воздержавшихся, в числе которых был и Советский Союз.

25 лет спустя, в 1973 году, Советский Союз ратифицировал два международных пакта, которые превратили принципы Декларации в обязательные к исполнению нормы международного права.

Додаток Б.

Загальна декларація прав людини

Преамбула

Принимая во внимание, что признание достоинства, присущего всем членам человеческой семьи, и равных и неотъемлемых прав их является основой свободы, справедливости и всеобщего мира; и

принимая во внимание, что пренебрежение и презрение к правам человека привели к варварским актам, которые возмущают совесть человечества, и что создание такого мира, в котором люди будут иметь свободу слова и убеждений и будут свободны от страха и нужды, провозглашено как высокое стремление людей; и

принимая во внимание, что необходимо, чтобы права человека охранялись властью закона в целях обеспечения того, чтобы человек не был вынужден прибегать, в качестве последнего средства, к восстанию против тирании и угнетения; и

принимая во внимание, что необходимо содействовать развитию дружественных отношений между народами; и

принимая во внимание, что народы Объединенных Наций подтвердили в Уставе свою веру в основные права человека, в достоинство и ценность человеческой личности и в равноправие мужчин и женщин и решили содействовать социальному прогрессу и улучшению условий жизни при большей свободе; и

принимая во внимание, что государства-члены обязались содействовать, в сотрудничестве с Организацией Объединенных Наций, всеобщему уважению и соблюдению прав человека и основных свобод; и

принимая во внимание, что всеобщее понимание характера этих прав и свобод имеет огромное значение для полного выполнения этого обязательства,

Генеральная Ассамблея, провозглашает настоящую Всеобщую декларацию прав человека в качестве задачи, к выполнению которой должны стремиться все народы и государства с тем, чтобы каждый человек и каждый орган общества, постоянно имея в виду настоящую Декларацию, стремились путем просвещения и образования содействовать уважению этих прав и свобод и обеспечению, путем национальных и международных прогрессивных мероприятий, всеобщего и эффективного признания и осуществления их как среди народов государств-членов Организации, так и среди народов территорий, находящихся под их юрисдикцией.

Статья 1

Все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах. Они наделены разумом и совестью и должны поступать в отношении друг друга в духе братства.

Статья 2

Каждый человек должен обладать всеми правами и всеми свободами, провозглашенными настоящей Декларацией, без какого бы то ни было различия, как-то в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного, сословного или иного положения.

Кроме того, не должно проводиться никакого различия на основе политического, правового или международного статуса страны или территории, к которой человек принадлежит, независимо от того, является ли эта территория независимой, подопечной, самоуправляющейся или как-либо иначе ограниченной в своем суверенитете.

Статья 3

Каждый человек имеет право на жизнь, на свободу и на личную неприкосновенность.

Статья 4

Никто не должен содержаться в рабстве или в подневольном состоянии; рабство и работорговля запрещаются во всех их видах.

Статья 5

Никто не должен подвергаться пыткам или жестоким, бесчеловечным или унижающим его достоинство обращению и наказанию.

Статья 6

Каждый человек, где бы он ни находился, имеет право на признание его правосубъектности.

Статья 7

Все люди равны перед законом и имеют право, без всякого различия, на равную защиту закона. Все люди имеют право на равную защиту от какой бы то ни было дискриминации, нарушающей настоящую Декларацию, и от какого бы то ни было подстрекательства к такой дискриминации.

Статья 8

Каждый человек имеет право на эффективное восстановление в правах компетентными национальными судами в случаях нарушения его основных прав, предоставленных ему конституцией или законом.

Статья 9

Никто не может быть подвергнут произвольному аресту, задержанию или изгнанию.

Статья 10

Каждый человек, для определения его прав и обязанностей и для установления обоснованности предъявленного ему уголовного обвинения, имеет право, на основе полного равенства, на то, чтобы его дело было рассмотрено гласно и с соблюдением всех требований справедливости независимым и беспристрастным судом.

Статья 11

1. Каждый человек, обвиняемый в совершении преступления, имеет право считаться невиновным до тех пор, пока его виновность не будет установлена законным порядком путем гласного судебного разбирательства, при котором ему обеспечиваются все возможности для защиты.

2. Никто не может быть осужден за преступление на основании совершения какого-либо деяния или за бездействие, которые во время их совершения не составляли преступления по национальным законам или по международному праву. Не может также налагаться наказание более тяжкое, нежели то, которое могло быть применено в то время, когда преступление было совершено.

Статья 12

Никто не может подвергаться произвольному вмешательству в его личную и семейную жизнь, произвольным посягательствам на неприкосновенность его жилища, тайну его корреспонденции или на его честь и репутацию. Каждый человек имеет право на защиту закона от такого вмешательства или таких посягательств.

Статья 13

1. Каждый человек имеет право свободно передвигаться и выбирать себе местожительство в пределах каждого государства.

2. Каждый человек имеет право покидать любую страну, включая свою собственную, и возвращаться в свою страну.

Статья 14

1. Каждый человек имеет право искать убежища от преследования в других странах и пользоваться этим убежищем.

2. Это право не может быть использовано в случае преследования, в действительности основанного на совершении неополитического преступления, или деяния, противоречащего целям и принципам Организации Объединенных Наций.

Статья 15

1. Каждый человек имеет право на гражданство.

2. Никто не может быть произвольно лишен своего гражданства или права изменить свое гражданство.

Статья 16

1. Мужчины и женщины, достигшие совершеннолетия, имеют право без всяких ограничений по признаку расы, национальности или религии вступать в брак и основывать свою

семью. Они пользуются одинаковыми правами в отношении вступления в брак, во время состояния в браке и во время его расторжения.

2. Брак может быть заключен только при свободном и полном согласии обеих вступающих в брак сторон.

3. Семья является естественной и основной ячейкой общества и имеет право на защиту со стороны общества и государства.

Статья 17

1. Каждый человек имеет право владеть имуществом как единолично, так и совместно с другими.

2. Никто не должен быть произвольно лишен своего имущества.

Статья 18

Каждый человек имеет право на свободу мысли, совести и религии; это право включает свободу менять свою религию или убеждения и свободу исповедовать свою религию или убеждения как единолично, так и сообща с другими, публичным или частным порядком в учении, богослужении и выполнении религиозных и ритуальных обрядов.

Статья 19

Каждый человек имеет право на свободу убеждений и на свободное выражение их; это право включает свободу беспрепятственно придерживаться своих убеждений и свободу искать, получать и распространять информацию и идеи любыми средствами и независимо от государственных границ.

Статья 20

1. Каждый человек имеет право на свободу мирных собраний и ассоциаций.

2. Никто не может быть принуждаем вступать в какую-либо ассоциацию.

Статья 21

1. Каждый человек имеет право принимать участие в управлении своей страной непосредственно или через посредство свободно избранных представителей.

2. Каждый человек имеет право равного доступа к государственной службе в своей стране.

3. Воля народа должна быть основой власти правительства; эта воля должна находить себе выражение в периодических и нефальсифицированных выборах, которые должны проводиться при всеобщем и равном избирательном праве путем тайного голосования или же посредством других равнозначных форм, обеспечивающих свободу голосования.

Статья 22

Каждый человек, как член общества, имеет право на социальное обеспечение и на осуществление необходимых для поддержания его достоинства и для свободного развития его личности прав в экономической, социальной и культурной областях через посредство национальных усилий и международного сотрудничества и в соответствии со структурой и ресурсами каждого государства.

Статья 23

1. Каждый человек имеет право на труд, на свободный выбор работы, на справедливые и благоприятные условия труда и на защиту от безработицы.

2. Каждый человек, без какой-либо дискриминации, имеет право на равную оплату за равный труд.

3. Каждый работающий имеет право на справедливое и удовлетворительное вознаграждение, обеспечивающее достойное человека существование для него самого и его семьи, и дополняемое, при необходимости, другими средствами социального обеспечения.

4. Каждый человек имеет право создавать профессиональные союзы и входить в профессиональные союзы для защиты своих интересов.

Статья 24

Каждый человек имеет право на отдых и досуг, включая право на разумное ограничение рабочего дня и на оплачиваемый периодический отпуск.

Статья 25

1. Каждый человек имеет право на такой жизненный уровень, включая пищу, одежду, жилище, медицинский уход и необходимое социальное обслуживание, который необходим для поддержания здоровья и благосостояния его самого и его семьи, и право на обеспечение на случай безработицы, болезни, инвалидности, вдовства, наступления старости или иного случая утраты средств к существованию по не зависящим от него обстоятельствам.

2. Материнство и младенчество дают право на особое попечение и помощь. Все дети, родившиеся в браке или вне брака, должны пользоваться одинаковой социальной защитой.

Статья 26

1. Каждый человек имеет право на образование. Образование должно быть бесплатным по меньшей мере в том, что касается начального и общего образования. Начальное образование должно быть обязательным. Техническое и профессиональное образование должно быть общедоступным, и высшее образование должно быть одинаково доступным для всех на основе способностей каждого.

2. Образование должно быть направлено к полному развитию человеческой личности и к увеличению уважения к правам человека и основным свободам. Образование должно содействовать взаимопониманию, терпимости и дружбе между всеми народами, расовыми и религиозными группами, и должно содействовать деятельности Организации Объединенных Наций по поддержанию мира.

3. Родители имеют право приоритета в выборе вида образования для своих малолетних детей.

Статья 27

1. Каждый человек имеет право свободно участвовать в культурной жизни общества, наслаждаться искусством, участвовать в научном прогрессе и пользоваться его благами.

2. Каждый человек имеет право на защиту его моральных и материальных интересов, являющихся результатом научных, литературных или художественных трудов, автором которых он является.

Статья 28

Каждый человек имеет право на социальный и международный порядок, при котором права и свободы, изложенные в настоящей Декларации, могут быть полностью осуществлены.

Статья 29

1. Каждый человек имеет обязанности перед обществом, в котором только и возможно свободное и полное развитие его личности.

2. При осуществлении своих прав и свобод каждый человек должен подвергаться только таким ограничениям, какие установлены законом исключительно с целью обеспечения должного признания и уважения прав и свобод других и удовлетворения справедливых требований морали, общественного порядка и общего благосостояния в демократическом обществе.

3. Осуществление этих прав и свобод ни в коем случае не должно противоречить целям и принципам Организации Объединенных Наций.

Статья 30

Ничто в настоящей Декларации не может быть истолковано, как предоставление какому-либо государству, группе лиц или отдельным лицам права заниматься какой-либо деятельностью или совершать действия, направленные к уничтожению прав и свобод, изложенных в настоящей Декларации.

Правозахисні організації України

Украинский Хельсинский союз по правам человека был создан 1 апреля 2004 года и состоит из 30 общественных правозащитных организаций-участников. Союз является неприбыльной и неполитической организацией.

1. Конотопское общество потребителей и налогоплательщиков "Достоинство" (г. Конотоп, Сумская область)
2. Ассоциация "Гражданские инициативы" (г. Кировоград)
3. ГМОО М'АРТ (Молодежная Альтернатива) (г. Чернигов)
4. Сумское городское объединение "Гражданское бюро "Правозащита"
5. Криворожское городское объединение Всеукраинского общества "Просвіта" им. Т.Шевченко
6. Луганское областное отделение Комитета избирателей Украины
7. Одесская правозащитная группа "Веритас"
8. Всеукраинское сообщество политических заключенных и репрессированных "
9. Общественный комитет защиты конституционных прав и свобод граждан (г. Луганск) "
10. Конгресс Национальных Общин Украины (КНОУ) "
11. Экологически-гуманитарное объединение "Зеленый Мир" (ЭГО "Зеленый Мир")"
12. Центр исследований региональной политики (ЦИРП) - г. Сумы "
13. Севастопольская правозащитная группа "
14. Институт экономико-социальных исследований "Республика"
15. Центр правовых и политических исследований "СЕМЬ"
16. Херсонская областная организация Комитета избирателей Украины (ХОО КИУ) "
17. Херсонская городская ассоциация журналистов "ЮГ"
18. Харьковская правозащитная группа " Веб-сайт: www.khpg.org
19. Черниговский общественный комитет защиты прав человека " Веб-сайт: www.protection.org.ua
20. Чертковская городская общественная организация "Хельсинская инициатива XXI"
21. Международный женский правозащитный центр "Ла страда-Украина"
22. Донецкая общественная организация "Донецкий мемориал"
23. Общественная организация "Комитет по мониторингу свободы прессы в Крыму"
24. Одесское обласное отделение Комитета избирателей Украины, г. Одесса
25. Общественная организация "Айболит", г. Симферополь
26. Общественная организация "Флора", г. Кировоград
27. Общественная организация "Территория успеха", г. Кировоград
28. Экологико-гуманитарное объединение "Зеленый мир", г. Чортков
29. Общественная организация "Институт правовых исследований и стратегий", г. Харьков
30. Правозащитный Центр "Поступ", г. Луганск

Вісник НМЦ ПТО запрошує авторів до активного співробітництва!

У Віснику НМЦ ПТО в Одеській області друкуються статті, проблемні та дискусійні нариси, спостереження з практики, методичні та педагогічні розробки, що відображають широке коло питань професійно-технічної освіти, а також суміжних освітянських проблем.

Оригінал роботи подається до НМЦ ПТО в електронному вигляді. Рукопис повинен бути українською мовою, набраний в редакторі Word (версія після 97). Обсяг матеріалів (з урахуванням малюнків, таблиць і підписів до них, списку літератури) не повинен перевищувати 6-8 сторінок та 5-ти малюнків для статей; 10-15 сторінок та 8 малюнків для методичних розробок. Матеріали надсилаються на електронну пошту НМЦ ПТО за адресою: nmcpto@ukr.net з позначкою "Матеріали у Вісник НМЦ ПТО".

Перед основним текстом статті обов'язково вказуються прізвище, ім'я, по-батькові автора або співавторів (повністю), повна назва установи, в якій автор працює, посада, контактні телефони для зв'язку. До матеріалу додається письмова згода автора на друк матеріалу.

Тексти статей та всі матеріали до них повинні бути ретельно відредаговані, перевірені та підписані авторами. Всі представлені матеріали рецензуються й обговорюються методичною радою. Редакційна колегія НМЦ ПТО залишає за собою право скорочення та виправлення надісланих статей. Рукописи статей, що прийняті до публікування, авторам не повертаються.

